ସରାଗ ସେପାରି
ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦକିଶୋର ସାହୁ
BAIDYANATH

ସୁରାଗ ସେପାରି

ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦକିଶୋର ସାହୁ

ପ୍ରକାଶକ—

ଶ୍ରୀ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ପଣ୍ଡା
କଣ୍ଟିଲୋ ଜି: ପୁରୀ

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ ଅଙ୍କନ—

ଶ୍ରୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର
ଏସ୍ ସି. ବି. ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜ
କଟକ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ—ଜୁଲାଇ, ୧୯୬୨

ମୁଦ୍ରାକର—

ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ସାହୁ
ପ୍ରଗତିମୁଦ୍ରଣୀ
ଖୋଲସାହି, କଟକ—୧

ମୂଲ୍ୟ ଏକଟଙ୍କା

ଲେଖା ଓ ଲେଖକ

ଶ୍ରାବଣର ସେ ଏକ ବର୍ଷଣ ମୁଖର ସନ୍ଧ୍ୟା । ନୀଳ ଆକାଶଟା କଳା ବାଦଲରେ ନିଜର ମୁହଁ ଲୁଚେଇଛି । ଅସରା ପରେ ଅସରା ଝିପ୍ ଝିପ୍ ବର୍ଷା ଆସି ଗୃହଳଯାଉଛି । କାଲୁଆ ପବନରେ ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠୁଛି । ବେଙ୍ଗମାନଙ୍କ ହୁଳହୁଳ ଶବ୍ଦରେ କାନ ଅତଡ଼ା ମଡ଼ ଯାଉଛି ।

ଏମିତି ଏକ ପରିବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ ଘର ଭିତରେ ବସି ରହିଛି ଲେଖକ । କଟକ ସହରରେ ଦୀର୍ଘ ଏକ ସପ୍ତାହ କାଳ ବୁଲି ବୁଲି ଟଙ୍କା ପଇସା ହାତରେ ଧରି କେତେ ନେହୁରା ହୋଇଛି । ସେ ଯେଉଁଆଡ଼େ ଯାଇଛି ସେଠାରେ ଦେଖିଛି 'ନୋ ଭ୍ୟାକାନ୍‌ସି ।' ତାପରେ ସେ ପାଇଛି ଖଣ୍ଡିଏ ଘର । ବାହାର ଦୁନିଆ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟେଇ ସେଇ ରୁଦ୍ଧ କୋଠରୀଟିରେ ସେ ବସିଛି । ପାଚେରୀ ସେପଟ ନର୍ଦ୍ଦମାରୁ ଭାସି ଆସୁଛି ମଇଳା ପାଣିର ପୂତିଗନ୍ଧ । ଘରକୁ ଲାଗି ସାମନାରେ ଥିବା ପାଇଖାନା ବାରଣ୍ଡାରେ ଟିକିଏ ଆସି ବସିବାକୁ ମନା କରୁଛି । କିରୋସିନ୍‌ଦିଆ ଷ୍ଟୋଭ ଲଣ୍ଠନଟି ଜଳୁଛି ଟେବୁଲ ଉପରେ । ପତଙ୍ଗଟିଏ ତା ଚାରିପାଖେ ଚକା ଭଉଁରୀ ଖେଳୁଛି । ତା ଭିତରେ କେମିତି ଧନଗୁଡ଼ିକ କଟିବ ସେମିତି ଏକ ଚିନ୍ତା ନେଇ ସେ ଆଖି ନେଇଛି ସାମନା କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ଫଟୋଟି ଉପରେ ।

ବାହାରେ କବାଟ ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍ ହୁଏ । ସେ ବାହାରକୁ ଆସେ ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେବାକୁ । ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସନ୍ତି ବନ୍ଧୁ,

ବାସୁଦେବ ପଣ୍ଡା । ଟେବୁଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା 'ନୀଳ ସାଗରର ଢେଉ'ଟି ଦେଖି ପଚାରନ୍ତି, "ଏଇଟି କଣ ଆପଣ ଲେଖିଛନ୍ତି ?" ଗ୍ଲେଟ 'ହଁ'ଟିଏ ମାରି ଠିଆ ହୁଏ ପୋଷାକ ବଦଳାଇବାକୁ ।

"ଆପଣଙ୍କର ତେବେ ଲେଖାଲେଖି କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଅଛି । କବିତା ବ୍ୟତୀତ ଗଳ୍ପ ଲେଖନ୍ତିନା ?"

"ଗଳ୍ପ କେବେ ଲେଖିନି, ଆଚ୍ଛା ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।"

'ଚେଷ୍ଟା କରିବା'କୁ ରୂପ ଦେବା ପାଇଁ ସେଦିନ ରାତିରେ ସେ କଲମ ଧରେ ହାତରେ । ଆଗେଇ ଚାଲେ ଏକ ଖିଆଲି ମନ ନେଇ ।

ତାପରେ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଆସି ଦେଖା ହୁଅନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ **ଶିବକୁମାର ରଥ** ଲେଖାଟି ପଢ଼ି ନାଆଁ ଦିଅନ୍ତି 'ସରାଗ ସେପାରି ।' ସରାଗ ସେପାରି' ଏ ପାଖରେ ପଡ଼ିରହେ ଆଲମିରା ଭିତରେ । କଣ କାମ ନେଇ **ଶତ୍ରୁଘ୍ନ** ଭାଇ ସେଦିନ କଟକ ଆସନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡ଼େ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି । କି ସରାଗ ସେ ସେଥିରେ ପାଆନ୍ତି ଜାଣେନା ପ୍ରକାଶ କରିବା ଭାର ନିଜ ହାତକୁ ନିଅନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ **ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର** ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟଟି ଅଙ୍କନ କରନ୍ତି । ନରସିଂହପୁର ଏ. ଏନ୍. ହାଇସ୍କୁଲର ବୃଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷକ ତଥା ଲେଖକର ପ୍ରଥମ ପ୍ରେରଣାଦାତା **ଶ୍ରୀ ଲୋକନାଥ ରଣା**ଙ୍କ ଆଖିରେ ପାଣ୍ଡୁଲିପିର କେତେକ ଅଂଶ ପଡ଼େ । ପ୍ରଗତିମୁଦ୍ରଣୀ ଛପାଇବା ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜ ହାତକୁ ନିଅନ୍ତି । 'ସରାଗ ସେପାରି' ପାଠକ ହାତକୁ ଆସିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣାରେ ଲେଖକ ଆଗେଇ ଆସିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ । ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଏ କଣ ? ସେଇ

ଚରାଚରର କୃତଜ୍ଞତା ଧନ୍ୟବାଦ ନା ଆଉକିଛି । ସେ ପ୍ରକାଶ କରିନି……ସେ ଭାଷା ପାଇନି…… ।

ଓଡ଼ିଶାର ବିଖ୍ୟାତ ନଗରୀ କଟକ ସହରକୁ ଆସି ଆଗନ୍ତୁକର ମୁଣ୍ଡ ଯେଉଁ କଥା ନେଇ ପ୍ରଥମେ ଗୋଳମାଳିଆ ହୋଇଯାଏ ସେମିତି ଏକ କଥାବସ୍ତୁକୁ ଲେଖକ ରୂପ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ଏଥିରେ ନାହିଁ ସାବାସ୍ ନେବାର ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା, ଅଛି କେବଳ ବାସ୍ତବ ଓ କଳ୍ପନା ଦୁଇଟି ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପରିବେଷଣ କରିବାର ଅଭିଳାଷ ।

'ସବୁଜ ସେପାରି'ର କାହାଣୀ କପୋଳ କଳ୍ପିତ, ମନଗଢ଼ା । କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ, ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆକ୍ଷେପ କରି ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବା ଲେଖକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ଦୈବାତ୍ ଯେବେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ, ନାମ ବା ଚରିତ୍ର ସହିତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଲପରି ଏଥିରେ କିଛି ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ଭାବିନେବାକୁ ହେବ ଯେ ତା ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ, ଲେଖକର ଆକ୍ଷେପ ନୁହେଁ ।

ଶେଷରେ ପାଠକଙ୍କ ହାତରେ ବହିଟି ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଲେଖକ ମୁଦ୍ରଣ ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି ।

"ସୀମାହୀନ ମରୁ-ପ୍ରାନ୍ତରେ ଯେବେ
ସପନ ପାଖୁଡ଼ା ଝରିଯାଏ......
ଅନ୍ତରେ ଜାଗେ ସଂଶୟ;
ଅନ୍ଧକାରର ଡେଣା ତଳେ ଯେବେ
ଊଷାର ଅରୁଣ ହଜିଯାଏ......
ଛନ୍ଦ ନ ଟୋଳେ ଏ ମଳୟ ।"

—ଶିବକୁମାର—

"କେତେ ଟଙ୍କା ଆଜ୍ଞା ?"

"ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା"

'ଟିକିଏ ଘରଟା ଦେଖିଥାନ୍ତି'? ଯକ୍ଷରାଜ କଣ କହିବେ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଚୁପ୍ ରହିଲ।

"ନାଁ ଆପଣେ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ, ପରେ ଦେଖିବେ; ଭଲ ଘର। ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଭଲ ହେବ।"

ହସି ହସି କହିଲେ ଯକ୍ଷରାଜ, କିନ୍ତୁ ଯହିଲେ ଟଙ୍କାଟା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲ ନି, ଘରଟା ଦେଖିବା ପୂର୍ବରୁ ଟଙ୍କା ଦେବି କି ନ ଦେବି ଭାବୁଛି, ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଯକ୍ଷରାଜ ଆରମ୍ଭ କଲେ, "ଭାବୁଛନ୍ତି କ'ଣ ? ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ମୋର ସମୟ ଖୁବ୍ କମ୍। ଆପଣ ନ ରହିଲେ କାଲିକି ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଜଣ ଆସିଯିବେ। ତଥାପି ମୁଁ ଭାବୁଛି ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଜାଗାଟା ଠିକ୍ ହେବ।"

"ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା ଆଗ ଟିକିଏ ଘରଟା ଦେଖାନ୍ତୁ," ହସି ହସି କହିଲି।

ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ହସ କୁଆଡ଼େ ମିଳାଇଗଲା। ସେ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ର କାଟୁନି। କିନ୍ତୁ କାଟୁ କରାଇବାକୁ ହେବ। ଶୁଖିଲା ହସଟିଏ ହସି ସାଗରକୁ ଡାକଲେ।

ଦଶ ବାର ବର୍ଷର ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ପିଲଟିଏ ଆସି ଠିଆହେଲା । ହ୍ୟାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଓ ଗଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡିଏ ପିନ୍ଧିଛି । ପିଲଟିକୁ ଦେଖି ମନେହେଲା ତା ପ୍ୟାଣ୍ଟଟି ପାଞ୍ଚ ମାସ ହେଲା ଧୋବାଘର ଦେଖିନି ବୋଧହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଗଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡିକ ତୁଳନାରେ ପରିଷ୍କାର । କିଛି ଶୁଣିବା ଆଶାରେ ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ସାଗର ।

"ସାଗର, ଗଲୁ ବାବୁଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ଓ ଏଗାର ନମ୍ବର ରୁମ୍‌ଟା ଦେଖାଇ ଦେବୁ ।"

ସାଗର ଚାଲିଲା ଆଗେ ଆଗେ । ତା ପଛରେ ବାଘ ଶିଶୁଟି ପରି ଚାଲିଲି । ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ ତାକୁ କିଛି ପଚାରିବି, ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ସହିତ ତା'ର ସଂପର୍କ କ'ଣ ? ସେ ଏଠାରେ କ'ଣ କରେ ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ସାହସ ହେଲାନି କାଳେ ସାଗର ଚିଡ଼ି ଉଠିବ ।

ରାଜପଥର ଡାହାଣ କଡ଼କୁ ନୂଆ ଡିଆରି କୋଠା ଖଣ୍ଡେ ପଡ଼ିଲା । ସାଗର କହିଲା, "ବାବୁ ଏଇ କୋଠା" । ଘରଟିକୁ ଦେଖି ଟିକେ ଖୁସି ଲାଗିଲା । ବସବାସ ପାଇଁ ଘରଟି ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଘରଟିକୁ ଅନେଇଛି, ସାଗର ଡାକିଲା, "ଆସନ୍ତୁ ବାବୁ" । ତା ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲି । ସେ ବାଁ କଡ଼କୁ ଟିକେ ମୋଡ଼ି ଚାଲିଲା । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ଯେଉଁ ଘରଟା ସାଗର ମୋତେ ଦେଖାଇଲା ସେହି ଘରେ ମୋତେ ରହିବାକୁ ଯକ୍ଷରାଜ କହିଲେ ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ସାଗର ବାରଣ୍ଡା ପରେ ବାରଣ୍ଡା ଅତିକ୍ରମ କରି ଚାଲିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ କୋଠରି ଗୁଡ଼ିକ ଆଗରେ ନାଁ ଲେଖା ହୋଇଛି, ବାବୁମାନେ ଅଛନ୍ତି, ଧିରକାରି ଚାକରିଆ, କିଏ କିରାଣୀ, କିଏ ଟାଇପିଷ୍ଟ, ଏହିପରି ନାନା ରକମର । ମୁଁ ଦେଖିଲି ସାଗର ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ତଳକୁ ଚାଲିଲା । ପଶ୍ଚିମାକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ

ଅସ୍ତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଲଗିଲା ସତେ ଯେମିତି ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗୋଟିଏ କିଛି ପୃଥିବୀରେ ନାହିଁ । ଦରଣ୍ଡି ଦରଣ୍ଡି ଗୋଡ଼ ଟିପି ଟିପି ଭିତରକୁ ପଶିଲି ।

ସାହସ ସଂଚୟ କରି ପଚାରିଲି, "ସାଗର, ଏ ରାସ୍ତାଟା କ'ଣ ଏମିତି ସବୁଦିନେ ଅନ୍ଧାରିଆ ହୋଇଥାଏ" । କିନ୍ତୁ ସାଗର ଉତ୍ତର ଦେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କହିଲା, "ଚାଞ୍ଚଲ ଆସନ୍ତୁ ।"

ବାଧ ଶିଶୁଟି ପରି ଚାଲିଲି । ବିକଟ ଗନ୍ଧରେ ନାକ ଫାଟି ପଡୁଛି । ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ସେଇଠାରୁ ଫେରିଯିବି ବୋଲି, କିନ୍ତୁ କିଛି ନ କହି ସାଗର ପଛରେ ଚାଲିଲି ।

"ଏଇଟା ପାଇଖାନା" ବାଁ କଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖାଇ ସାଗର କହିଲା ।

ତା କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ଭୂଇଁ ତଳକୁ ଚାଲିଛି । ଏମିତି ଦିନେ ହନୁମାନ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପାଇବା ପାଇଁ ପାତାଳକୁ ଯାଇଥିଲା । ଡାରଉଇନଙ୍କ ମତରେ ମଣିଷ ପୂର୍ବେ ତ ମାଙ୍କଡ଼ ଥିଲା ।

ହଠାତ୍ ଦେଖିଲି ପଶ୍ଚିମାକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ପାଚେରୀ ଆଢୁଆଳ ହେବାରୁ ପୂରାପୂରି ନ ଦିଶିଲେ ମଧ୍ୟ ମେଞ୍ଚାଏ ରଶ୍ମି ଆଲୋକିତ କରୁଛି ଅଗଣାଟିକୁ । ଦଶହାତ ଲମ୍ବ ସାତହାତ ଚଉଡ଼ା ଅଗଣାଟି ବେଶ୍ ଦେଖାଯାଉଛି ।

ସାତ ଆଠଟି ରୁମ୍ ପାର ହୋଇଯିବା ପରେ ସାଗର ଗୋଟିଏ ରୁମ୍ ସାମନାରେ ଠିଆ ହେଲା । ତାଲାଟି ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କଲା । ତା ପଛେ ପଛେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପଶିଲି । ଦେଖିଲି

ରୁମ୍‌ଟିର ଲମ୍ବ ପାଞ୍ଚହାତ ଓ ଓସାର ଚାରିହାତ ଖଣ୍ଡେ ହେବ । ଦୁଇଟି ଖଟ ପଡ଼ିଛି, ଆବର୍ଜନାରେ ପୂରି ରହିଛି । ଛିଣ୍ଡା କାଗଜ, ଗନ୍ଧୁରି ଚୁଡ଼ା; ଦରପୋଡ଼ା, ସିଗାରେଟ୍ । ଏମିତି କେତେ କଣ ।

ସାଗର କହିଲା, "ଏହି ରୁମ୍‌ଟି ଦେଖନ୍ତୁ ବାବୁ, ଏହାର ଭଡ଼ା ମାସକୁ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ।"

ସାଗରକୁ ପଚାରିଲି, "ଆଚ୍ଛା ସାଗର, ଏ ରୁମ୍‌ଟା କ'ଣ ଦିନବେଳେ ଅନ୍ଧାର ହୁଏ ?"

ସେ କହିଲା, "ନା ଅନ୍ଧାର ହୁଏ ସତ କିନ୍ତୁ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରିବାକୁ ଚଳିବ ।"

ତା ପରେ ସେ ତାଲା ପକାଇବାକୁ ବସିଲା । ମୁଁ ବାହାରକୁ ବାହାରିଲି । ତାଲା ପକାଇ ସେ ଏଗାର ନମ୍ବର ରୁମ୍‌କୁ ଚାଲିଲା ।

ଏଗାର ନମ୍ବର ରୁମ୍‌ଟା ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ଅପେକ୍ଷା ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ସକାଳ ଆଠଟାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ଚାରିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଲୋକ କିଛି କିଛି ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବ । ତା ପରେ ଲଣ୍ଠନ ନ ହେଲେ ଚଳିବ ନା । ଦୁଇଟି କଖରା ଘର ଦେଖାଇ ସାରି ସାଗର କହିଲା, "ଆସନ୍ତୁ ବାବୁ, ଆପଣ ରହନ୍ତୁ ଭଲ ହେବ । ଏଇ ରୁମ୍ ଗୁଡ଼ାକରେ ତ ଆପଣଙ୍କ କଲେଜ ପିଲେ ରହୁଛନ୍ତି ।"

କିଛି ନ କହି ତା ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲି । ସେହି ଅନ୍ଧାରିଆ ପାହାଚ, ସେହି ପଚା ଗନ୍ଧ । ତା ଭିତରେ ମଣିଷ ରହିବ । ସେ ଉଡ଼ିବ ଆକାଶରେ, ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଯିବ, ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରକୁ ଯିବ । ସେ ଦେଖାଇବ ଦୁନିଆକୁ ପ୍ରଗତିର ପଥ । ସେ ପୁଣି ଇଚ୍ଛା କଲେ

ଦୁନିଆକୁ ସାହାରା ମରୁରେ ପରିଣତ କରିବ; ତା’ ଜୀବନର ଅସ୍ତୁମାରମ୍ଭ ହେବ ଏଇ ଯକ୍ଷପୁରୀର ନିଭୃତ କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ।

ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିଲାବେଳେ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ଅନ୍ଧାରରୁ ଆଲୋକକୁ ଯାଉଛି । ପୁଣି ଫେରି ପାରିବନି ଏ କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ । ରାଜପଥହିଁ ଶ୍ରେୟସ୍କର । କିନ୍ତୁ ମୋତେ କୌଣସି ଜାଗାରେ ରହିବାକୁ ହେବ, ମୁଁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବି । ମୁଁ କଲେଜ ଗ୍ରୁପ । ମୋତେ ସେତିକି ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ମୁଁ ରାସ୍ତାର ଭିକାରୀଠାରୁ ଫରକ ।

“କ’ଣ ଆଜ୍ଞା ଦେଖିଲେ ?” ଯକ୍ଷରାଜାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନରେ ହଠାତ୍ ତନ୍ଦ୍ରା ରାଜ୍ୟରୁ ଫେରି ଆସିଲି । ଦେଖିଲି ପୂର୍ବର ସେଇ ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ବିଶ୍ରାମାଗାର । କେତେବେଳେ, ଆଉ କେମିତି, ଏତେ ନିକଟକୁ ଚାଲି ଆସିଛି ଜାଣି ପାରିନି ।

“ଆପଣ ସେହି ଏଗାର ନମ୍ବର ରୁମ୍‌ରେ ରହନ୍ତୁ, ମାସକୁ ବେଶୀ ନୁହେ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ।” ଯକ୍ଷରାଜ କହି ଚାଲିଥାନ୍ତି । “ଏଇ କଟକ ସହରରେ ଘର ପ୍ରବ୍ଲେମ୍ (Problem) ଏତେ ହେଲଣି ଯେ, ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଟି’କେ ଜାଗା ପାଉନି । ଘର ଖଣ୍ଡିଏ କରିଥିଲି ବୋଲି ସିନା ଏତେଗୁଡ଼ିଏଙ୍କୁ ଏଠି ଆଶ୍ରୟ ଦେଇ ପାରୁଛି । ଭଗବାନ ତ ଏଇ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝୁଥିବେ ।”

“ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ପରା ତିରିଶ ଟଙ୍କା ମେଇ ରୁମ୍‌କୁ କହୁଛନ୍ତି, ଆଉ ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା କ’ଣ ?” କିଛି ଉତ୍ତର ପାଇବା ଆଶାରେ ଅନେଇ ରହିଲି ।

ଯକ୍ଷରାଜ କହିଲେ, "ଆପଣ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି, ମୁଁ କ'ଣ ବେଶୀ ଗୁଡ଼ାଏ ନେଇ ଯାଉଛି, ଆପଣଙ୍କୁ ଦୁଇମାସର ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ହେବ । କାରଣ ମୁଁ ଏହି ମାସିକିଆ ନେଇ ବଡ଼ ହଇରାଣ ହେଉଛି, ହୋଇଛି ମଧ୍ୟ । କେତେକ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ମାସ ରହି ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ମଝିରେ ମୋତେ ମାସେ ମାସେ ହଇରାଣ ହେବାକୁ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ଠିକ୍ କରିଛି ଯେ, ପ୍ରଥମେ ଦୁଇମାସର ଭଡ଼ା ନେବି । ତା ପରେ ପ୍ରତି ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ମାସିକ ଭଡ଼ାଟା ନେଇ ଯାଉଥିବି । ଏଥିରୁ ଗୋଟିଏ ମାସର ଭଡ଼ା ଜମାନତ (Caution money) ଭାବରେ ଥିବ । ସେ ଗଲାବେଳେ ଗୋଟିଏ ମାସର ଭଡ଼ା ଫେରାଇ ନେବେ । ଆଉ ଏଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମାସ ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ଇନ୍‌ଫର୍ମ (Inform) କରୁଥିବେ । ଫଳରେ ପର ମାସକୁ ମୁଁ ଅନ୍ୟଲୋକ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେଇଥିବି । ଏଇ ହେଲା କଥା । "ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ମୁହଁ ହସ ହସ ।"

ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଛ' ଖଣ୍ଡି ବଢ଼ାଇ ଦେଲି ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ହାତକୁ "ମୁଁ ଆସୁଛି" କହି ବିଦାୟ ନେଲି ।

ସେଇ ପରିଚିତ ରାଜପଥ, ପିଚୁହୋଇଆ ରାସ୍ତା ଲାଇଟ ପୋଷ୍ଟ ଗୁଡ଼ାକରେ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଜଳି ସାରିଲାଣି । ରିକ୍‌ସା, ସାଇକେଲ୍ ଛୁଟିଛି, ମଟରଗାଡ଼ି ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ପଁ ପଁ କରି ଚାଲି ଯାଉଛି । ତା ଭିତରେ ରାସ୍ତାର କଡ଼େ କଡ଼େ ଚାଲିଛି ମୁଁ । ଏ ସବୁ ମୋତେ ଉପହାସ କରୁ ନାହାନ୍ତି ତ ?

ଜୀବନରେ ଏଇ ପ୍ରଥମ ଅନୁଭୂତି । ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲା-ବେଳେ କେଡ଼େ ସୁଖରେ ଦିନ କଟିଯାଉଥିଲା । ବୋଉ ହାତର

ସେଇ ଶାଗ ପଖାଳ ଗଣ୍ଡାକ ଖାଇ ସ୍କୁଲକୁ ଆସୁଥିଲି । ଭଲ ପଢୁଥିଲି । ଶିକ୍ଷକ ମହଲରେ ମଧ୍ୟ ଆଦରଥିଲି । କିନ୍ତୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ଟପିଲି ନି, ହାରିଗଲି, ପାଶ୍ କଲି. କିନ୍ତୁ ସେ ପାଶରେ କି ମୂଲ୍ୟ ? ଫଳରେ ହଷ୍ଟେଲରେ ସିଟ୍ ପାଇ ପାରିଲିନି, ଆଜି ରହିବାକୁ ଯାଉଛି ଯକ୍ଷପୁରୀର ସେଇ କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ । ସେଇଠି ଆରମ୍ଭ କରିବି ମୋର ଜୀବନର ଅନବଦ୍ୟ ସାଧନା । ମୁଁ ହେବି ମଣିଷ ।

ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ଚିନ୍ତା କୁଆଡୁ଼ ଆସି ମନରେ ଗୁଡ଼େଇ ଭୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଜମା ହୋଇଗଲା, ଜାଣି ପାରିଲିନି, ଏଇଟାହିଁ ଜୀବନର ଗତି । ମଣିଷ ତା ଜୀବନରେ ଯେତେବେଳେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ମଧ୍ୟରେ ନିଷ୍ପେଷିତ ହୋଇ ଉଠେ, ସେତେବେଳେ ଦୁନିଆର ପ୍ରତି କୋଣୁ ବିକୋଣୁ ନାନା ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଆସି ଗୁଡ଼େଇ ଭୁଡ଼େଇ ହୁଏ ।

ରାଣୀହାଟର ସେଇ 'କୁମାର ନିବାସ'ରେ ପହଞ୍ଚିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଜୟ କହି ଉଠିଲା, "କିରେ କ'ଣ କିଛି ସୁବିଧା ହେଲା ?" ହଁଟିଏ ମାରି ତାକୁ ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ଡାକି ନେଲି ଟ୍ରଙ୍କ୍, ବେଡ଼ିଂଟା ଆଣିବା ପାଇଁ ।

"କ'ଣ ଘର ମିଳିଲା ?" ବିଜୁ ପଚାରିଲା ।

"ହଁ"

"କେଉଁଠି ? କ'ଣ ଭଲ ଘର ?" କିଛି ଶୁଣିବା ଆଶାରେ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ସହିତ ଚାହିଁ ରହିଲା ବିଜୟ ।

ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ଟା ଖୋଲି ବହିପତ୍ର ସଜାଡୁ଼ ସଜାଡୁ଼ କହିଲି, "ମିଳିଲା, ଯକ୍ଷପୁରୀରେ" ।

"ଯକ୍ଷପୁରୀ" ଉତ୍କଣ୍ଠା ନୟନରେ ମୋ ମୁହଁକୁ ଅନେଇ ପଚାରିଲା ବିଜୟ ।

"ହଁ ବିଜୟ, ମଣିଷ ହେବାକୁ ଯେତେବେଳେ ଆସିଛେ ଯକ୍ଷପୁରୀ କଣ ନର୍କପୁରୀରେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଆମର ସାଧନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦୁଃଖ ଦୁର୍ବିପାକ ମଧ୍ୟରେ ଆମକୁ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ହେବ ।" ମୋ କଥା ନ ସରୁଣୁ ବିଜୟ କହି ଉଠିଲା, "ଆରେ କବି, କବିତା ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ମୁଁ ତୋତେ କହୁନି, ତୁ ଯେଉଁ ଯକ୍ଷପୁରୀର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲୁ ସେଇଟା କ'ଣ ଏହି କଟକ ସହର ଭିତରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ, ନାଁ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ?"

"ହଁ କଟକ ସହରରେ ।"

"କାଇଁ ମୁଁ ତ ଏ ନାଁ ଶୁଣି ନଥିଲି ସେଇଟା କୋଉଠି ?"

"କାଠଯୋଡ଼ୀ କୂଳରେ,"

"ବାଃ, ବେଶ୍‌ତ, ତୋ ପରି କବି ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଜାଗା ବାଛି ନେଇଛୁ । ଭଲଜାଗା ନିଶ୍ଚୟ ।"

"ହଁ ରେ ବିଜୟ ଥଟ୍ଟା କରୁଛୁ କାହିଁକି, ମୁଁ କ'ଣ ତୋ ପରି ହୋଇଛି କି ଯେ, ଏଇ କୁମାରୀ ନିବାସରେ ରହି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଫେରିଯିବ ।" ହସି ହସି ମୋର ବକ୍ତବ୍ୟ ଦେଲି ।

"ନାଇଁରେ ଭାଇ, ଥଟ୍ଟା ଗୋଟିଏ କଣ ? ତୋ ଘରଟା ଟିକିଏ ଦେଖାଇ ଦେବୁ । କେତେ ସୁନ୍ଦର ସେ ଯକ୍ଷପୁରୀ । ଅଭିଶପ୍ତ ଯକ୍ଷ ଯେଉଁଠି ତାର ବିଳାସଭୂମି ରଚନା କରିଥିଲା । ବୋଧହୁଏ ହଁ, କିଶୋର, କାଳିଦାସ ଥିଲେ ବୋଲି ସିନା

ମେଘଦୂତ କାବ୍ୟ ଲେଖିଗଲେ, ଆଉ କଳା ମେଘକୁ ଦୂତ କରି ପଠାଇଥିଲେ ପ୍ରିୟା ପାଖକୁ । ତୁ କା’ ପାଖକୁ ପଠେଇବୁ । ମେଘତ ପଠାଇଲେ ସୁନ୍ଦର ହେବନି । ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ ହସି ହସି ବିଜୟ ତା’ର ଭାଷଣ ଶେଷ କଲା ।

"କହିଲ ପରା କାଠଯୋଡ଼ୀ କୂଳ । ସେ ପଟେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିବେ । ସେ ଅସ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ପଠାଇବି । ପରଦିନ ଦେଖି ଆସି ସମ୍ବାଦ ଦେବ ବୋଲି ଅନୁରୋଧ କରିବି ।"

"କାହା ପାଖକୁ ପଠାଇବୁ ଶୁଣେ ।"

"ସେତେବେଳେ ଦେଖିବୁ ।"

"ଓଃ ତୁ ପରା ଗୋଟିଏ ଯକ୍ଷ ହେଲୁଣି" । ହସି ହସି ଭିଡ଼ି ନେଲା ଖଟ ଉପରକୁ ବିଜୟ ।

"ଏ ଭାଇ ରିକ୍ସାଟା ଡାକେମ ।"

ରିକ୍ସା ଡାକିବାକୁ ବିଜୟ ଚାଲିଗଲା । ଲୁଗାପଟା ଦିଖଣ୍ଡି ଟ୍ରଙ୍କ ଭିତରେ ରଖି ସାରି ବହି ଗୁଡ଼ିକ ସଜେଇ ବସିଲି । History ବହିଟା ଧରୁ ଧରୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ତଳେ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ପୁରୁଣା ଚିଠିଟା ଭାବି ବହି ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି କରୁ କରୁ ହାତଟା କାହିଁକି ଅଟକିଗଲା । ଆଖି ପକାଇ ଦେଖିବାକୁ ମନ ହେଲା । ଦେଖିଲି ପୁରୁଣା ନୁହେଁ ସେଦିନ ଆସିଛି । ବିଜୁ, ମୁଁ ନଥିବା ଦେଖି ବହି ଭିତରେ ଥୋଇ ଦେଇଛି । ପଢ଼ିଲି, ବାପା ଦେଇଛନ୍ତି, ଉତ୍କଣ୍ଠା ବଢ଼ିଲା । ସଜଡ଼ା ସଜଡ଼ି ବନ୍ଦ କରି ଆଗ ଚିଠି ପଢ଼ି ବସିଲି ।

ଆୟୁଷ୍ମାନ ବାବୁଲି;

ତୁ ଗଲାଦିନଠାରୁ ଆମେ ଖାଲି ତୋ ବାଟକୁ ଅନେଇ ବସିଛୁ । ତୁ କେବେ ଫେରିବୁ । ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ମଧ୍ୟ ଦେଲୁନି । କେଉଁଠି ରହିଲୁ ଓ କେମିତି ରହିଲୁ ଆମେ କିଛି ଜାଣି ପାରିଲୁନି । ତୋ ଚିନ୍ତାରେ ତୋ ବୋଉ କଳା କାଠ ପଡ଼ିଗଲାଣି । ମୁଁ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଛି, ହେଲେ ସେ କିଛି ବୁଝୁନି । ସବୁବେଳେ ଖାଲି "ବାବୁଲି, ବାବୁଲି," ହେଉଛି । ଏବେ ଗୃହଦିନ ହେଲା ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଜର ହେଲା । କାଲିଠୁ ସେ କିଛି ଖାଉନି, ଡାକ୍ତର-ଖାନାରୁ ଔଷଧ ଦିଆହେଉଛି । ସେ ସବୁବେଳେ ତୋତେ ଖୋଜୁଛି ।

ତୁ ଶୀଘ୍ର ଆସିବୁ । ଅନେଇ ରହିଲି । ଇତି ।

ତୋର

ବାପା

ଚିଠିଟା ପଢ଼ି ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନି । ତିନିଥର ଏପଟ ସେପଟ କରି ପଢ଼ିଲି । ଖାଲି ସେଇକଥା ବୋଉକୁ ମୋର ଜ୍ୱର ହୋଇଛି, ଖଟ ଉପରେ ବସିଥିଲି ଉଠିବାକୁ ପାଦ ଚଳିଲାନି ।

"ରିକ୍ସା ଆସିଗଲା." ବିଜୟ ଡାକରେ ମୋର ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗିଲା ।

"ବିଜୟ ମୁଁ ଗାଁକୁ ଯିବି, ବୋଉକୁ ଭୀଷଣ ଜ୍ୱର ।" ବିଜୟ ମୁହଁରୁ କଥା ବାହାରିଲାନି । ସେ ମୋ ମୁହଁକୁ ଖାଲି ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁ ରହିଲା ।

"ଏବେ କେଉଁ ଟ୍ରେନ ଥିବ କହତ ?" ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

"ପୁରୀ ହାଓଡ଼ା ଏକ୍‌ସପ୍ରେସ୍ ଅଛି" ବଜୁ କହିଲା । ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ନ'ଟା ବାଜିବାକୁ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ (ବାକି) । ସାଢ଼େ ଦଶଟାରେ କଟକ ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡ଼ି ଆସି ପହଞ୍ଚିବ ।

ମୁଁ ଯାଉଛି ଭାଇ ।"

"ଆରେ ଏତେ ତରବର କ'ଣ ହେଉଛୁ ଏଇ ନ'ଟାତ ହେଲା, ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେଇ ଯା ।"

"ନାହିଁ ଭାଇ ମୁଁ କିଛି ଖାଇ ପାରିବିନି ।"

"ତୁ ପାଗଳ ହେଲୁଣି ଦେଖୁଛି । ତୋ ସକାଶେ କ'ଣ ଗାଡ଼ି ଚଞ୍ଚଳ ଆସିଯିବ ନା କଣ ! ଆଉ କେଉଁଠି ଖାଇବୁ କହିଲୁ, ରହ ମୁଁ ପୁଝାରୀକୁ ଡାକୁଛି" କହି ବଜସ୍ତୁ ଚାଲିଗଲା ।

"ବୋଉକୁ ଜ୍ୱର ହେଉଛି । ଶୀଘ୍ର ଫେରିଆ" ଚିଠିର ଏଇ ଧାଡ଼ିକ ସବୁବେଳେ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚୁଥାଏ । ବୋଉକୁ ଜ୍ୱର ହୋଇଛି, ବାପା ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି । ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ବେଶୀ ହୋଇଥିବ । ବାପ କମେଇ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି । ପୁଅ କାଳେ କ'ଣ ହୋଇଯିବ ବୋଲି । ବାପ ମା ଚାହାନ୍ତି ତାଙ୍କର ପଛେ ଅମଙ୍ଗଳ ହେଉ. କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ସୁଖରେ ରହୁ । ସନ୍ତାନର ହସରେ ସେମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ।

"ଆ, ଖାଇବୁ, ତରକାରୀ ହୋଇ ଗଲାଣି" ବାଧ୍ୟ ଶିଶୁଟି ପରି ତା ପଛେ ପଛେ ଗଲି । ଭାତ ଦି ଗୁଣ୍ଡା ଖାଇଦେଲି । ସେଇ ଭାତ ଥାଳ ପାଖରେ ଦେଖିଲି ବୋଉ ବସିଛି । ଖା, ଖା ବୋଲି ବଳଉଛି । ନ ଖାଇଲେ "ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖାଇଲୁ ବୋଲି ରାଣ ନିୟମ ପକାଉଛି । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ବୋଉ ! ସେ ଏଠାରୁ ଏକ

ସତର ମାଇଲ ଦୂରରେ । ଭଙ୍ଗା ଘରଘର ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଜ୍ୱର ହୋଇଛି । ସେ ଖୋଜୁଛି ତାର ପୁଅକୁ, ତାର ବାବୁଲକୁ ।"

"ବାବୁ ଜଲ୍‌ଦି କାମ ଖତମ୍ କରଲେ । ମୁଝେ ଜାନା ପଡ଼େଗା," ରିକ୍‌ସା ବେଲ୍ ଉପରେ ଦି ପାହାର ବାଡ଼େଇ ରିକ୍‌ସାବାଲା ହୁରି କରୁଛି ।

"ଯାଉଛି କହି ଘିତ ଥାଳ ପାଖରୁ ଉଠି ଆସିଲା । ଟ୍ରାଉଜର ଆଉ ଗାମୁଛଟା ଧରି ରିକ୍‌ସା ଉପରକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ବିଜୟ ପଛେ ପଛେ ଆସି ବାରଣ୍ଡାର ଠିଆ ହୋଇ ସଜଳ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଛି ।

"ଚଲୋ, ଷ୍ଟେସନ୍ ପର ଚଲୋ ।" କହି ବିଜୟ ଆଡ଼େ ଅନେଇଲା । ରିକ୍‌ସା ଚାଲିଲା ରାଜପଥ ଉପରେ ।

ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଲଗି ଗଲାଣି । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବାର ସେକେଣ୍ଡ ବେଲ୍ ହୋଇଗଲାଣି । ଟିକେଟ୍ କାଟିବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ । ରିକ୍‌ସାବାଲାକୁ ଆଠଅଣା ପଇସା ଦେଇ ସିଧା ଚାଲିଲା ଗାଡ଼ି ଉପରକୁ ।

ଗାଡ଼ି ଚାଲିଲା, ଭୁସ୍, ଭୁସ୍, ଭୁସ୍ ... ...

ହଠାତ୍ ଶବ୍ଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା, ଦେଖିଲି ଭଦ୍ରକ ଷ୍ଟେସନ । ଏଇଠି ମୋତେ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ହେବ । ଟ୍ରାଉଜର ଓ ଗାମୁଛାଟା ଧରି ବାହାରି ଆସିଲି ପଦାକୁ, ଏଇ ମୋର ପରିଚିତ ଷ୍ଟେସନ । ପିଲଟି ଦିନରୁ ଯାହାକୁ ଦେଖି ଆସୁଛି । କାହିଁକି ନୂଆ ନୂଆ ଲାଗିଲା । ସେଇ ବୁକିଂ ଅଫିସ,ସେଇ ଷ୍ଟଲ୍, ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଠିକ୍ ନୂଆ ହେଲାପରି ଜଣାଗଲା । ଗାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ପ୍ଲାଟଫର୍ମରୁ ରାଜପଥକୁ ଆସିଲି, ରିକ୍ସାରେ ବସି ଚାଲିଲି ତାପସ ନଗରକୁ ।

ଚେଣିକ କାଦୁଅ ପଡ଼ିବ । ସଡ଼କ ନୁହେଁ, ଦଣ୍ଡା ରାସ୍ତା । ରିକ୍ସା ଯାଇ ପାରିବନି ବୋଲି ମନା କରିଦେଲା । ପଇସା ନେଇ ସେ ଫେରିଗଲା । ବରଗଛଟା ଦେଖାଗଲା, ସେଇ ମୋଡ଼ଟା ଗଲା ପରେ ଆମ ଗାଁ ତାପସ ନଗର ।

ବରଗଛ ପଛରେ ରହିଗଲା । ଆମ ଗାଁ ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ା ଦେଖାଗଲା । ଆମ ଚାଳଘରଟା ଦିଶୁନି, ତଥାପି ସେଇ ଅମୃତଭଣ୍ଡା ଆଉ ସଜନା ଗଛ ଦିଇଟା ଠିଆ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିଲି, ପାଦର ଗତି ବଢ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଚାଲିଲି ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଶୁଣିଲି,

"କ'ଣ ଦେଖିଲେ ଡାକ୍ତର ବାବୁ ।" ବାପା ପଚାରୁଛନ୍ତି ।

"କିଛି ଭାବନ୍ତୁ ନା ଭଲ ହୋଇଯିବେ" ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ । "ଆପଣଙ୍କ ହାତ ଦଶ ହଉ," କହି ବାପା ଦଶଟା ଟଙ୍କା ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଆସୁ ଆସୁ ଅଗଣା ମୁଣ୍ଡରେ ମୋର ଭେଟ ହେଲା । ନମସ୍କାରଟିଏ କରି କିଛି ପଚାରିବାକୁ ଯାଉଛି, "ଏଇ ବାବୁଲି" କହି ବାପା ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ତା ପରେ ଦେଖିଲି ବୋଉ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ବସିଛି । ତା ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲି, କିଛି କହିବାକୁ ପାଟି ଫିଟିଲା ନା, ସେ "ବାବୁଲି ବାବୁଲି" କହି ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ଏ ଭିତରେ ପନ୍ଦର ଦିନ ଚାଲିଗଲାଣି । ବୋଉ ଦେହ ଭଲ ହୋଇଗଲାଣି । ମୁଁ କଟକ ଯିବି ବୋଲି ବୋଉକୁ ଜଣେଇ ଦେଲିଣି ବାପା ଟଙ୍କା ପଇସା ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ।

"କଓ ବାବୁଲିବାବୁ, ଆଜି କାହିଁକି ପଚାରିବ ?" ପୁରୁଣା ମାଗାଜିନଟା ଓଲଟାଉ ଓଲଟାଉ ଶୁଣିଲି । ପଛକଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି ବେଳକୁ ଦେଖିଲି ଶୈଳ ଠିଆ ହୋଇ ହସୁଛି ।

ଶୈଳ ଆମରି ଗାଁ ଝିଅ । ବୟସ ଷୋଳ କି ସତର ହେବ । ନୂଆ ଯୌବନ ଲହଡ଼ି ମାରୁଥାଏ । ପୂରିଲା ପୂରିଲା ଗାଲ । ଗୋରା ତକ୍ ତକ୍ ଦେହ ସଙ୍ଗରେ ମୁଚୁକି ହସ ଦେଖି ମୁଁ ଘଡ଼ିଏ କାଳ ଚାହିଁ ରହିଲି, ତାକୁ ପିଲାବେଳୁ ଦେଖି ଆସୁଛି । ପିଲାଟି ଦିନରୁ ତାର ମୋର ସାଥି । ଏକା ସଙ୍ଗେ ଖେଳିଛୁ ଲୁଚକାଳି, ଡେଙ୍କିଆ, କଉଡ଼ି କେତେ କଣ, କିନ୍ତୁ ଆଜି କାହିଁକି ନୂଆ ନୂଆ ଲାଗିଲା, ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଅନେଇ ରହିଲି ।

"ଶୈଳ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲା "କଣ ଦେଖୁଛନ୍ତି ସାହେବ ?"

"ନାଇଁ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ………

"କଣ ?" ଶୈଳ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

"ବଣ ମାଲତୀ ବଣରେ ଝଡ଼ିଯାଏ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ.......... "

କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଶୈଳ କହିଲା, ଭାରତ କଥା କହି ଶିଖିଲଣି । ଏ କଣ କଟକିଆ ବୁଦ୍ଧି ନା କଣ ?"

ମୋତେ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜା ଲାଗିଲା, "ମୁଁ କିଛି କହିପାରିଲିନି ।" ପଲ୍ଲୀର ସେଇ ସରଳା ବାଳିକାଟି ପ୍ରତି ମଥା ମୋର ନଇଁ ଆସିଲା ।

ବର୍ଷକ ପୂର୍ବର କଥା । ସେ ଦିନ କୁଆଁର ପୁନିଅଁ ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ଆମ ବାରିପାଖ ସଜନାଗଛ ସେପଟକୁ ଖଟଟା ପକାଇ ଶୋଇଥାଏ । ଘରେ କେହି ନଥାନ୍ତି । ବୋଉ ଯାଇଥାଏ ମାଉସୀ ଘରକୁ । ବାପା ପଧାନ ଘର ଆଡ଼େ କ'ଣ କାମରେ ଯାଇଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଅନେଇ ଥାଏ—ପୁନିଅଁ ଜହ୍ନକୁ । ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଧଳାମେଘ ଭାସି ଆସେ । ଜହ୍ନଟାକୁ ଲୁଚେଇ ଦିଏ । ପରେ ପରେ ସେ ଗୁଚିଯାଏ । ପୁଣି ଆସେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମେଘର ଏମିତି ଏକ ଲୁଚକାଳି ଖେଳକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥାଏ । ଅନ୍ୟ କୁଆଡ଼କୁ ମୋର ନିଘା ନାହିଁ ।

"ସି—ସି—ସି—"

"କିଏ ?" ଚମକି ପଡ଼ି ଅନେଇ ଦେଲି ।

ସଜନାଗଛ ଆଡୁ ଆଳରେ କେହି ଜଣେ ଲୁଚି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପାରିଲାନି । ମୁଁ ଉଠି ବସିଲି ।

"ହେ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକିତ ରଜନୀର ଜୋସ୍ନା ଆସ ।"

ହସି ହସି ପାଖକୁ ଆସିଲା ଶୈଳ, ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗି ଖଟ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ମୋତେ କାହିଁକି ଟିକିଏ ଅଡୁଆ ଅଡୁଆ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଲି । ପୁଣି ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଲା ଶୈଳ ।

"ଶୈଳ···?"

"କଣ ?"

"ଏ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ନୁହେଁ ।" ମୁଁ ଟିକିଏ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ କହିଲି ।

"କଣ ଭୟ ଲାଗୁଛି ! ଓ କୋଉ ଦିନଠୁ ମ ।"

"ବିଶେଷତଃ ଦୁନିଆ ଦୃଷ୍ଟିରେ, ତୁମେ ଯୁବତୀ ଆଉ ମୁଁ ଯୁବକ ।

କିଏ କଣ·········

କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଶୈଳ କହିଲା, "ଭାବିବେତ ଭାବନ୍ତୁ । ଆଚ୍ଛା କିବ, ମୁଁ କାହିଁକି ଆସିଛି ତା ତ ଜଣେଇନି ।"

"କଣ ?" ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ଚକ୍ଷୁରେ ଅନେଇ ରହିଲି ।

"ଗୋଟିଏ ଗପ କୁହନ୍ତୁ ନି ?"

"ଗପ," ମୁଁ କି ଗପ କହିବି ।"

"ଆଜି କୁଆଁର ପୁନେଇ, ତୁମଠାରୁ କିଛି ଉପହାର କଣ ଆଶା କରିବା ବୃଥା ? ତୁମେ ତ କୃପଣ ହୋଇ କିଛି ଦେଲନି, ତେଣୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି ମାଗିବାକୁ । ଗୋଟିଏ ଗପ କୁହମ ।" ହସ ହସ ହୋଇ ଏଇ ଦାବୀ କଲା ।

ଶୈଳର ଦାବୀକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ପାରିଲିନି ।

"ଆଚ୍ଛା ଶୈଳ, ମୁଁ ତୋ ଦାବୀ ପୂରଣ କରିବି, ମୋତେ କଣ ଦେବୁ କହ ।"

"ଆଗ ଗପ କୁହନ୍ତୁ ।"

"ଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ଜଣେ ରଜାଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥିଲା, ରାଜକୁମାରୀର ବୟସ ଷୋଳ ସତର ହେବ । ନବ

ପଲ୍ଲବିତ ଯୌବନ—କୁସୁମ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ । ହେଲେ କଣ ହେବ, ସେ ପୁଷ୍ପରୁ ମଧୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ମହୁମାଛି ନାହାନ୍ତି । ଏମିତି ଏକ ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକିତ ରଜନୀରେ ସେ ତାର ସାଥି ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରିଥିଲି । କେତେ ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ପାର ହୋଇ ସେ ତାର ସାଥିର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ଥାଏ । ଦୈବାତ୍ ସେ ଆଜି ଏକ ରାଜକୁମାରକୁ ଭେଟିଲି । ରାଜକୁମାରୀ ରାଜକୁମାରକୁ ପୂର୍ବରୁ ଚିହ୍ନିଛି । କିନ୍ତୁ ଏତେଦିନ ସୁଦ୍ଧା ସେ ପ୍ରକାଶ କରିନି ଯେ, ସେ ତାର ଜୀବନର ସାଥି ହେବାକୁ ଚାହେଁ । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ରାଜକୁମାରୀ ଯେତେବେଳେ ରାଜକୁମାରକୁ ଜଣାଇ ଦେଲି ଯେ, ଅବଶ୍ୟ ମୌନରେ, ସେ ତାର ଜୀବନର ସାଥି । ରାଜକୁମାର ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ଅନେଇ ରହିଲି ।—

କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ ଶୈଳ ଚାଲିଯିବାକୁ ବସିଲି, ମୁଁ ତା ଲୁଗା କାନିଟା ଭିଡ଼ିଦେଲି; ଫଳରେ ଖସିଗଲା ଲୁଗାଟା । ଶୈଳ ଲାଜରେ ଲଇଁଗଲା । ସେ ଚେଷ୍ଟା କଲା ତା ଯୌବନ ଜ୍ୟୋତିକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ପାରିଲାନି । ମୋତେ ମଧ୍ୟ କେମିତି କେମିତି ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଲୁଗା କାନିଟା ଛାଡ଼ିଦେଲି । ସେ ନିଜକୁ ସଜାଡ଼ୁ ସଜାଡ଼ୁ ସଜନାଗଛ ସେ ପଟରେ କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଗଲା ।

ଏଇ ସେ ଶୈଳ । ବର୍ଷକ ପୂର୍ବର ସେଇ ଶୈଳ ଠିଆ ହୋଇଛି ଆଖି ଆଗରେ ।

"କଣ କିଛି ମନେ ପଡ଼େ ?" ଶୈଳ ପଚାରିଲା ।

"ଅତୀତକୁ ନେଇ ମଣିଷ ଗଢ଼େ ତାର ଭବିଷ୍ୟତ । ଜୀବନରେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସେ, ତାକୁଇ ପାଥେୟ କରି ମଣିଷ ଆଗେଇ ଚାଲେ ।"

କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଶୈଳ କହିଲା, "ତାକୁଇ ନେଇ କେବଳ ମୁଁ ଆଜ ଧାଇଁ ଆସିଛି।" ଟିକଏ ନରମି ଯାଇ ମୁହଁ ତଳକୁ କରି କିଛି ସମୟ ପରେ କହିଲା, "ମୋତେ ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ହେବ।"

"କାହିଁକି କଣ କା'ର କିଛି ଚୋରି କରିଛୁ କି ?" ଥଟ୍ଟାଳିଆ ସ୍ୱରରେ ହସି ହସି କହିଲି।

"କଣ କିଛି ଜାଣି ଥିବକି ? ମୋ ପରି ହୋଇଥିଲେ ନିଜେ ସେ କଥା ଜାଣିଥାନ୍ତ ଯେ !"

"ଏଇଟା ଭଗବାନଙ୍କର ଅସୀମ ଦୟା ଶୈଳ। ସେ ମୋତେ 'ଶୈଳ' ନକରି 'ବାବୁଲ' କରିଛନ୍ତି। ହୁଏତ ତୋ ପରି ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ କୂଅ ବେଙ୍ଗ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି। ଏ ଘରୁ ଯାଇ ସେ ଘରେ ବସା ବାନ୍ଧୁଥାନ୍ତି। କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ ଶୈଳ କହିଲା, "ମୁଁ ତ ସେଇଥିପାଇଁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଛି। ମୁଁ ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ତୁମକୁ ସୁନ୍ଦର ହେବ ? ସ୍ୱପ୍ନ କଣ ସ୍ୱପ୍ନରେ ହିଁ ରହିଯିବ ?"

ମୁଁ ତା କଥାର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଯାଉଛି, ବୋଉ ରୋଷେଇଘରୁ ଡାକିଲା, "ବାବୁଲ, ଆ ଖାଇବୁ" ବୋଉ ପାଟି ଶୁଣି ସେ ଚାଲିଗଲା, ମୁଁ ଅନେଇ ରହିଲି ସେଇ ସରଳା ବାଳିକାଟିର ଚାଲିବାଟକୁ।

"କିଶୋର"

କାହାର ଡାକରେ ପଛକଡ଼କୁ ଅନାଇଦେଲି । ବିଜୟ ହସି ହସି ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତଦେଇ କହିଲା, "କିରେ ତୋର ତ ଏବେ ଆଉ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ମିଳୁନି, କେବେ ଘରୁ ଆସିଲୁ, କଣ ଆଣିଛୁ ? କେମିତି ଅଛୁ ଟିକିଏ ନକହି ତୋର ତୁ । ବାବୁ ଲୋକ କାହିଁକି ପଚାରିବୁ ।"

ବିଜୟର ଅଭିମାନ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ତା' ହାତ ଧରି ବାରଣ୍ଡାରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ କହିଲି, "କିଛିନାଇଁରେ, ବୋଉ ଦେହ ଭଲଅଛି । ଏବେ ତ ବୁରିଦାନତଳେ ଫେରିଲି ।"

"ବୁରିଦାନ ?" ହଠାତ୍ ଠିଆହୋଇ ପଡ଼ି ବିଜୟ ଅନେଇ ରହିଲା ।

"କଣ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନି" ?

"ବିଶ୍ୱାସ ନହେବ କାହିଁକି । କାଠଯୋଡ଼ୀ କୂଳରେ ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ହାତରେ ସମ୍ବାଦ ପଠାଉ ପଠାଉ ବେଳ ଅଣ୍ଟୁ ନଥିବ । ଆଉ ଦେଖାକରିବାକୁ ସମୟ ମିଳିବ କୋଉଠୁ ।"

ମୁଁ ଦେଖିଲି ବିଜୟ ତା ମନରେ ହିମାଳୟ ପରି ଅଭିମାନ ପାହାଡ଼ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ତାକୁ ମୋତେ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ

ହେବ । ତା'ର ଅଭିମାନକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ତା ହାତଧରି କମନ୍‌ରୁମ୍ ଆଡ଼କୁ ଡାକନେଲି ।

ବାରଣ୍ଡାରେ ଯାଉ ଯାଉ ଗାର୍ଲସ୍ କମନ୍‌ରୁମ୍ ପାଖରେ ବିଜୟର ପାଦ ଅଟକିଗଲା । "ଆସେ" କହି ତାକୁ ଟାଣିନେଲି ।

ସେଇ କଲେଜ ବାରଣ୍ଡାରେ ଚାଲିବା ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ସେଦିନ । ତାର ଜଳବାୟୁରେ ନିଜକୁ ଚଳେଇବାକୁ ହେଲେ ମୋତେ ଖାପ ଖୁଆଇ ଚାଲିବାକୁ ହେବ । କଲେଜ ପିଲାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶିବାକୁ ହେଲେ କେମିତି ଚଳିବାକୁ ହୁଏ, ବିଜୟ ମୋତେ ଭଲକରି ବୁଝାଇଲା । ଆମ ଗାଁ ସ୍କୁଲରେ ଯେମିତି ଚଳି ଆସିଥିଲି, ତାକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ସେ ମୋତେ ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲା । ଏତେ ଉପଦେଶ ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଲଜ୍ଜା ଭାବକୁ ଛାଡି ପାରିନଥିଲି ।

କମନ୍‌ରୁମ୍‌ରେ 'ସମାଜ'ଟାକୁ ଓଲଟାଉ ଓଲଟାଉ ବିଜୟକୁ ପଚାରିଲି, "କିରେ ବାଟରେ କଣ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିଲୁ କି ?"

ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇ ବିଜୟ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଆଖିରେ ମୋତେ ଅନାଇଲା । ତାକୁ ଦେଖି ଶଙ୍କି ନଯାଇ ହସି ଦେଲି ।

"ହସ ଦେଖ, କଥାତ ଖୁବ୍ ବାଗେଇ କହି ଜାଣୁ ?"

"ନାଇଁରେ ବାଟରେ, ଟିକିଏ ତୁ ଅଟକିଯାଇଥିଲୁ, ଆସିଲାବେଳେ ?" ତାକୁ ପଚାରିଲି ।

"ହଁ' ଭଲ ପିଲାଟି ପରି ସେ ମାନିଗଲା ।

"କଣ କିଛି ପାଇଲୁ ?"

"ପାଇନି, ପାଇବାରେ ଆଶା ଅଛି ।"

"କ'ଣ ପଦରେଣୁ ନା ପାଦତଳର କୁସୁମ ନା ଗାଲରେ ହାତର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ?" ହାକିମିପଣିଆ ଦେଖାଇ ତାକୁ ପଚାରିଲି ।

ମୋ କଥାରେ ବିଜୟ ଟିକିଏ ଶଙ୍କିଗଲା, ତା ପରେ କହିଲା, "ମୋତେ କଣ ବୋଲି ଭାବିଲୁଣି କି ?"

"ନାହିଁ କିଛି ନାହିଁ ଯେ, କଲେଜ ଗାର୍ଲଠାରୁ ଏତିକି ଆଶା କରିବା କଣ ଦୋଷ ?" ତା ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି ।

ମୋ ପ୍ରଶ୍ନରେ ସେ ବିବ୍ରତ ନ ହୋଇ ଶୁଖିଲା ହସଟାଏ ହସି କହିଲା, "ତୁ ମୋତେ ଛତରା ଭାବୁ, ବଜାରି ଭାବୁ, କିନ୍ତୁ ମୋର ହୃଦତଳ ଖୋଲି କେବେ ଦେଖିଚୁ ?"

କାଗଜଟାକୁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇ ତା' ମୁହଁକୁ ଅନେଇ ରହିଛି । ସେ ପୂର୍ବାପର କହି ଚାଲିଥାଏ, "ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଥରେ ଭୁଲ କରେ, ସେଇ ଭୁଲପାଇଁ ସେ ସାରାଜୀବନ ଧରି ଅନୁତାପ କରେ, ପ୍ରଥମେ ଯେତେବେଳେ ତାର ସନ୍ଧାନ ମୁଁ ପାଇଲି, ସେ ଯେତେବେଳେ ହସି ହସି ମୋତେ କହିଲା—

ବିଜୟର କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଅନୁମାନ କରିନେଲି, ସେ କୌଣସି ଝିଅକଥା କହିବାକୁ ଯାଉଚି, କମନ ରୁମ୍‌ଟା, କେତେପିଲା ବସିଛନ୍ତି, ତା କଥା ଶୁଣି କିଏ କଣ ଭାବିବ, ଏଇଆ ଭାବି ମୁଁ ତାକୁ ଉପଦେଶ ଦେବା ଛଳନାରେ କହିଲି, "ଏଇଟା କମନ୍‌ରୁମ ପରା ?"

ସେ ତା ସ୍ୱପ୍ନ ରାଜ୍ୟରୁ ଫେରି ଆସିଲା । କଥାର ମୋଡ଼ ବଦଳିଗଲା । ସେ ମୋ ହାତ ଧରି ଅଟକିଗଲା । ମୁଁ ଦେଖିଲି ତା ମୁହଁରୁ ହସ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଚି ।

ମୋତେ ଦୁଃଖ ଲଗିଲା । ବନ୍ଧୁର ଦୁଃଖ ଦେଖିଲେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଲଗେ । କିନ୍ତୁ ହାତରେ ତ୍ରିଭକାରର ପନ୍ଥା ଥିଲେ ସିନା । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ମୋତେ ତା ପାଖରୁ ଖସିଯିବାକୁ ହେବ । ତା ନହେଲେ ତା ମନରରୁଦ୍ଧ ବେଦନାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ତାର ଯେଉଁ ଉତ୍କଣ୍ଠା, ତାକୁ ଜାଳି ଦେବାଇବ, ଅନ୍ୟ ଆଗରେ ନିଜ ହୃଦୟର ବେଦନାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଦେଲେ ଯେଉଁ ଶାନ୍ତି ମିଳେ ସେ ତା ପାଇ ପାରିଲନି । ସମୟ ନୁହେଁ ସ୍ଥାନ ନୁହେଁ ।

"ମୁଁ କ୍ଲାସକୁ ଯାଉଛି ଭାଇ, ମୋର କ୍ଲାସ ଅଛି" କହି ମୁଁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲି । ସେ ମୋ ହାତଧରି ଅଟକାଇଲା, "ନାଁ ଭାଇ, ମୋର ଲେକ୍‌ଚର ସର୍ଟ୍ (Lecture Short) ହୋଇ ଯାଇପାରେ, ମୁଁ ଯାଉଛି ।"

"ଗୋଟେ ଦି'ଟା ଲେକ୍‌ଚର ଆଟେଣ୍ଡ (Leeture attend) ନକଲେ ଲେକ୍‌ଚର ସର୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଟିଲିମାନେ ଘରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ବର୍ଷଶେଷକୁ ସେଭେଣ୍ଟି ଫାଇବ୍ ପରସେଣ୍ଟରୁ ଅଧିକା ଲେକ୍‌ଚର ପାଉଛନ୍ତି ।" ଠିକ୍ ପୋଖତ ଦାଆ ବୁଦ୍ଧି ଥିଲାପରି ସେ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୋର ସେ ଉପଦେଶଟା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠା ଲଗିଲା ।

"ଲେକ୍‌ଚର ସର୍ଟ ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ, ଅସଲକଥା ହେଲା ସାର୍ କ୍ଲାସରେ ଯାହା ପଢ଼େଇଲେ, ତାକୁ କେମିତି ଜାଣିହେବ ?"

"ପାଠ ପଢ଼ିଲା ଆର୍ଟସ, ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରବନ୍ଧନ ଗାଡ଼ରେ ପଢ଼ିତ ଯାହା ହୁଏ, ଯଥେଷ୍ଟ, ଆଉ ଲେକ୍‌ଚର ନ ଶୁଣିଲେ କଣହେଲା । ସତେ କଣୋର, ୟୁନିଭରସିଟିର ଏଇ ନିୟମ ଗୁଡ଼ାକ ମୋଟେ ଭଲ ନୁହେଁ । ଆମେ କ୍ଲାସକୁ ନଗଲୁ, ତାଙ୍କର ଗଲା କଣ, ସେ

ଦେଖନ୍ତୁ ଆମେ ମାସକୁ ମାସ କଲେଜ ଫି ଦଉଚୁ କି ନାହିଁ । ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ କରୁଚୁ କି ନାହିଁ । ଆମେ କ୍ଲାସକୁ ନଯାଉ ତାଙ୍କର କଣ ଗଲା, ମୋର ମନେ ହୁଏ, ଏଇ ସବୁ ନିୟମ ଯେ କରିଚି ତାକୁ ଧକ୍କା ଦେଇ ଅଫିସରୁ ବାହାର କରିଦେବା ଉଚିତ୍ । ସେମାନେ ବୁଝିନ୍ତିନି ଛାତ୍ରର ଅସୁବିଧା କଣ, ଖାଲି ନିୟମ୍, ନିୟମ୍ । ନିୟମ ବ୍ୟତୀତ ଦୁନିଆରେ ଯେମିତି ଆଉ କିଛି ନାହିଁ,” ଏତକ କହିସାରି ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା, ଯେପରିକି ସେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାମ କରି ସାରିଚି ।

ମୁଁ କହିଲି “ତୁ ବୁଝିନୁ ବିଜୟ, ବର୍ଷ ପରେ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାଶ୍ କରିଦେବ, ହେଲେ ନିୟମାନୁବର୍ତ୍ତୀତା ମଣିଷର ବଡ଼କଥା । ବି ରେଗୁଲର ଇଉ ଉଇଲ ଫାଇଣ୍ଡ ଇଓର୍ ରେଜଲ୍ଟ ।

[Be regular you will find your result]

ମୋ କଥା ତା ମନକୁ ପାଇଲାନି । ସେ ବ୍ୟଙ୍ଗ ଭାବରେ କହିଲା ।

“ରଖ ତୋ ନିୟମ୍, ତୁ ଯେବେ ଏ ଆଦର୍ଶ କଥା ପିଲାଙ୍କୁ ପଚାରନ୍ତୁ, ଶତକଡ଼ା ନବେ ଭାଗ ପିଲା ଯାଆନ୍ତେ କୁଆଡ଼େ ଜାଣିଚୁ ? ତୋ ବିପକ୍ଷରେ । କୌଣସି ଛାତ୍ର ଚାହେଁନା ଏପରି ଆଦର୍ଶ ।”

“ହଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଦାସ ସମସ୍ତେ ।”

“ହଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଦାସ ହେବାହିଁ ମଣିଷର ଧର୍ମ ।” Economics ବହିଟା ଓଲଟାଉ ଓଲଟାଉ କହିଲି । ମୋ ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ବିଜୟର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ସେ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା । ମୁଁ ବହିଟା ଧରି ତା ପଛେ ପଛେ ଉଠିଲି । ମୋର କ୍ଲାସ୍ ଥିଲା, ମୁଁ ଚାଲିଗଲି । ସେ ପିଲା ଗହଳରେ ଲୁଚିଗଲା ।

ପକ୍ଷପୁଣ୍ଣର ଏଗାର ନମ୍ବର ରୁମ୍‌ରେ ମୁଁ ଶୋଇଥାଏ । ସକାଳ ସାତଟା ହେବ ବୋଧ ହୁଏ । ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ଆଲୋକ ପ୍ରବେଶ କରୁନଥାଏ । ପଢ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଲୁଅ ଅଭାବରୁ ପଢ଼ିପାରୁ ନଥାଏ । ସକାଳଟାରୁ ଲଣ୍ଠନଟା ଲଗାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲନି । ସାତ ନମ୍ବର ରୁମ୍‌ରୁ ଭାସି ଆସୁଥାଏ ଏକ ସଂଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା—

"ବସୁସର କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ରଙ୍ଗ ତୁମ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ
ଅପୁସର ନନ୍ଦମା ଗୋ ସଙ୍ଗ ତୁମ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ
ମନ୍ଦ ନୁହେଁ·····ମନ୍ଦ ନୁହେଁ ।"

ଗୀତଟି ବେଶ୍ ଶ୍ରୁତି ମଧୁର ଲାଗୁଥାଏ । ସେଇଆଡ଼େ କାନ ଡେରି ବେଡ୍‌ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ମଶାରିଟା ଟେକି ସମୟେ ସମୟେ ବାହାରକୁ ଅନାଉଥାଏ, କିନ୍ତୁ ସେତିକି ସମୟ ଖୁବ୍ ସତର୍କ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ । କାରଣ ବାହାରେ ଶତ୍ରୁମାନେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ରଣତୂରୀ ବଜାଉ ଥାଆନ୍ତି । ସେଇ ମଶା-ମାନଙ୍କୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ମଶାରିଟା ଥିଲା ଏକମାତ୍ର ଅସ୍ତ୍ର ।

"ବସୁସର କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା····· ।

ସଂଗୀତଟି ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । କେବଳ ବେଡ୍‌ରେ ବେକାର ଭାବେ ପଡ଼ି ରହିବା କଥା । ଏମିତି ବେଳରେ ନାନା ପ୍ରକାର

ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଡ଼େଇ ଭୁଡ଼େଇ ହୁଏ । ଗୀତଟି ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ବିଜୟ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା ।

ସେ ଭଲ ପାଉଥିଲା ମନ୍ଦାକୁ । ମନ୍ଦାକିନୀ ଆଉ ବିଜୟ ଏକା କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ନ୍ତି । ଜଣେ ଯୁବକ ଆଉ ଜଣେ ଷୋଡ଼ଶୀ ଶୁଭାଙ୍ଗୀ ଯୁବତୀ । କେମିଷ୍ଟ୍ରି ଲାବରେଟୋରୀରେ ପାଖକୁ ପାଖ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ପ୍ରାକ୍‌ଟିକାଲ କରନ୍ତି । ସେ ଥିଲା ଗୋଟିଏ ଦିନ । ମନ୍ଦା ଟେଷ୍ଟଟିଉବ୍‌ରେ କନ୍‌ସେଣ୍ଟ୍ରେଟେଡ୍ ଏସିଡ଼ । ଢାଳୁ ଢାଳୁ ହାତରେ ପଡ଼ିଗଲା । ହାତରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା ଟେଷ୍ଟଟିଉବ୍‌ଟି । ତା ହାତ ପୋଡ଼ିଗଲା । ବିଜୟ ପ୍ରଥମେ ମେଡ଼ିସିନ୍ ଆଣି ତା ହାତରେ ବୋଳି ଦେଇଥିଲା । ନିଜ ରୁମାଲ ଚିରି ତା ହାତରେ ବ୍ୟାଣ୍ଡେଜ ଭିଡ଼ି ଦେଇଥିଲା ।

ସେଇଦିନଠାରୁ ମନ୍ଦା ହେଲା ଆସକ୍ତ ବିଜୟ ପ୍ରତି । ବିଜୟ ତାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ବିନିମୟରେ ଆଶା କରିଥିଲା ମନ୍ଦାକୁ ତା ନିଜର କରି ନେବ ବୋଲି । ସେଥିପାଇଁ ବନ୍ଧୁ ମହଲର ଥଟ୍ଟା ପରିହାସକୁ ଖାତିର କରି ନଥିଲା । ସେ ଚାଲିଥିଲା ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ । ମନ୍ଦା ତା ପ୍ରତି କୃତଘ୍ନ ଆଚରଣ କରିବ, ଏ କଥା ସେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବି ନଥିଲା । କାରଣ ମନ୍ଦା ବିଜୟ ନୟନରେ କେବେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ଦେଖାଇ ନଥିଲା । ସେ ନିଜର ଉପକାରୀ ଭାବରେ ହେଉ ବା ଯୌବନର ଯାଦୁକରୀ ମନ୍ତ୍ରରେ ହେଉ, ବିଜୟକୁ ତାର ସବୁ କିଛି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଦୁଇଟି କପୋତ କପୋତୀ ସେମାନଙ୍କର ନୀଡ଼ାଭିମୁଖରେ ଗତି କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯାଇ ପାରିଲେନି । ସେଦିନ କାହିଁକି କେଜାଣି; ମନ୍ଦା ବିଜୟ ଉପରେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରି କହିଦେଲା "ତୁମକୁ ମୁଁ ଘୃଣା କରେ" ବିଜୟ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲାନି । ତାର ଅପରାଧ

କେଉଁଠି; ସେ ଖୋଜି ପାଇଲାନି । ସେ ପତ୍ର ଦେଇଛି ମନ୍ଦା ପାଖକୁ, କିନ୍ତୁ ତାର ଉତ୍ତର ଫେରି ପାଇନି । ସେଥିପାଇଁ ସବୁବେଳେ ଗାର୍ଲସ୍ କମନ୍‌ରୁମ୍-ପାଖରେ ଗଲାବେଳେ ତା ପାଦ ଅଟକି ଯାଏ ।

ଯୋତ୍ସ୍ନା ନିକଟରେ ସେ ଏଇକଥା ମୋତେ ଖୋଲି କହିଥିଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି ବିଜୟ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ତା ମନ ମରି ଯାଇଛି । ସେ ଆଘାତ ପାଇଛି ।

ଗୀତଟି ଶୁଣିଲା ସଙ୍ଗେ ତାର ସେ ବିଷର୍ଣ୍ଣ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠିଲା ।

ସକାଳୁଆ ଗୁଇନିଦ ମାଡ଼ି ଆସିଲା ।

ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲି; ଶୈଳର ବିବାହ ହେଉଛି । ନୂଆବର ଆସିଛି, ନୂଆ କନିଆର ହାତଧରି ଟାଣିନେଉଛି । ଶୈଳ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛି । ନେଳିଆ ଶାଢ଼ୀଟା । ସେ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ।

"ଛଳନାରେ ଭୁଲାଇବା ତୁମ ପାଖେ କିଛି ନୁହେଁ···କିଛି ନୁହେଁ,"

ସେ କାନ୍ଦୁଛି । ମୁଁ ତାକୁ ଭୁଲାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ମାନୁନି । ଭିକାରୁଣୀ ପରି ମୋତେ ଭିକ୍ଷା ମାଗୁଛି । ମୁଁ ତାକୁ କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଛି; ପାଖ ରୁମ୍‌ର ଅନାମ ବାବୁଙ୍କ ଡାକରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲି ପାଖରେ କେହି ନାହିଁ । ରୁମ୍‌ଟା ଟିକିଏ ଆଲୋକିତ ହୋଇଯାଇଛି । ହେଉଥାଏ ପୁଣି ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଆଉ କି ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଧରାଦେବ । ସେ ଯାଇଛି ।

ଖଟ ଉପରୁ ଉଠି ମୁହଁ ଧୋଇବା ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଯାଉଛି, ସାଗର ଗୋଟେ ଲଫାପା ଆଣି ବଢ଼ାଇ ଦେଲା, "ଗୁରୁଦିନ ହେଲା ଆପଣଙ୍କ ଚିଠିଟା ଆସିଲାଣି । ବାପାଙ୍କର ମନେ ନଥିଲା ଦବାକୁ ।" କହି ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ମୁହଁ ଧୋଇ ଫେରିଲି । ଲଫାପାଟା ଚିରି ଦେଲି । ଦେଖିଲି ଖଣ୍ଡିଏ ନେଳିଆ କାଗଜ । ତା ଉପରେ ଲେଖା ହୋଇଛି କଳା କଳା କେତୋଟି ଧାଡ଼ି ଅକ୍ଷର ।

ଜୀବନର ଅଭୁଲା ସାଥୀ,

ଆପଣଙ୍କୁ କଣ ସମ୍ବୋଧନ କରିବାକୁ ହେବ ଜାଣିନି । ତଥାପି ଏଇ କେତୋଟି ଅକ୍ଷର ମୋତେ କାହିଁକି ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଜୀବନରେ ଯାହା ପାଇବାକୁ ଆଶା ଥିଲା, ଦେଖିଲି ସେ ଆଶା ବୃଥା । ମରିଚିକା ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ଶେଷକୁ ଜଳ ବିହୁନରେ ପ୍ରାଣଯିବାହିଁ ସାର ହେବ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଆଶା ମରିଚିକା କେତେ ସୁଖକର, ତା କଣ ଆପଣ ବୁଝନ୍ତି ?

କଟକ ଯିବାର ଅନେକ ଦିନ ହୋଇଗଲା, କେବେ କଣ ବାସୀରେ ଟିକିଏ ପଚାରିବାକୁ ସମୟ ହୁଏ ? ମଣିଷ ଉପରକୁ ଗଲେ ତଳ ଦୁନିଆଟା ତାକୁ ଦେଖାଯାଏ ନିହାତି ସାନ । ଗୋଡ଼ି ବାଲିଠାରୁ ଆହୁରି ଶ୍ରେଷ୍ଠିଆ, ତଥାପି ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୁନିଆ ଭିତରେ ଯାହାକୁ ମଣିଷ ପ୍ରଥମେ ଭଲପାଏ, ସେ କଣ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଅନାଦରଣୀୟ ହୋଇପାରେ ?

କିଛି ଲେଖିବାକୁ ସାହସ ହେଉନି । ବଡ଼ଲୋକ ପାଖକୁ କିପରି ଲେଖାଯାଏ ଜାଣିନି । କ୍ଷମାଦେବେ ।

ଇତି
ଶୈଳ

ଶୈଳ ଅଭିମାନ କରିଚି ।

ଚିଠିଟା ପଢ଼ିସାରି ଖଟ ଉପରେ ଆସି ବସି ପଡ଼ିଲି । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି, ଚିଠିଟା ପଢ଼ିଲି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲିନି । କିଛି ପଢ଼ିବାକୁ ମନ ଲାଗିଲାନି ।

"ଜାଣେ"

ଖୁବ୍ ସାହସ ବାନ୍ଧି କହିଲି, "ତୁ ଜାଣୁଛୁ କାହାକୁ ଘରଭଡ଼ା ମିଳିବନି । କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ପଡ଼ି ରହିଛି । ବରଂ ତା ଉପରେ ଧନ କଟେଇ ନେବା ଭଲ, କିନ୍ତୁ ସେ କୁକୁର ଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ପୋଷିଲେ ପାପ ସିନା ହେବ, ଧର୍ମ ଆସିବ କେଉଁଠୁ ?"

ସେ ପଟେ ରେଲ ଲାଇନ୍ ବ୍ରିଜ୍ ଉପରେ ମାଲଗାଡ଼ିଟା ଚାଲୁଥାଏ, ବିଜୟ ସେ ପଟେ ଅନେଇ ଥାଏ, ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଡ଼ବା ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଉଥାଏ । ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉ ଥାଏ ।

"କଳିଙ୍ଗ, ଦୈନିକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ନାଆଁ ଝୁଣ୍ଟା, ଯକ୍ଷପୁରୀ, କଟକରେ ଘରଭଡ଼ା ସମସ୍ୟା" ଡାକି ଡାକି ହକରଟା ଚାଲିଗଲା, ମୁଁ ଦେଖିଲି ସେଠି ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ହକର ପାଖରୁ ଶେଷ ହେଲା । ବଡ଼ ଖୁସି ଲାଗିଲା ଯେ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ବଣମାଳତୀ ପରି ଝଡ଼ ପଡ଼ିବନି ।

"ଏ ମାସର ଖବର କଣ ?" ବିଜୟ ପଚାରିଲା ।

"ପଢ଼ିଲେ ଜାଣିବୁ ?" ଟେରିଟିଆ ଉତ୍ତରଟେ ଦେଇ ନଦୀ ସେ ପଟେ ଅନେଇଲି, ଗୋଟିଏ ଲଞ୍ଚ ଭାସି ଆସୁଛି । ସେ ପଟୁ ଚଉଦୁଆର ଆଡ଼ୁ ।

"ଦେଖୁଚୁ ବିଜୟ ?"

ବିଜୟ ମୋ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ପଚାରିଲା "କଣ ?"

"ସେପଟେ କଣ ଦେଖୁଚୁ ?" ଲଞ୍ଚଟାକୁ ହାତଠାରି ପଚାରିଲି ।

"ଲଞ୍ଚଟା" ସେ କହିଲା ।

"କହି ପାରିବୁ, ସେଇଟା କେମିତି ପାଣି ଉପରେ ଭାସି ଚାଲିଚି ?"

"ଇଞ୍ଜିନ୍ ଅଚି, ଡ୍ରାଇଭର ଅଚି, ସେ ଚାଲୁଚି ।"

"ସେ କାହାର ଆୟତ୍ତରେ ଅଚି କହି ପାରିବୁ ?" ତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି ।

"ଡ୍ରାଇଭର ହାତରେ ।"

"ଯେବେ ଡ୍ରାଇଭର ଏପଟ ସେ ପଟ ହୁଏ, ଲଞ୍ଚଟା ଠିକ୍ ଭାବରେ ଚାଲିବ କି ?"

ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ତାର ଧର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ।

"ଏତେ ଫିଲୋସଫି କାହିଁକି କାଢ଼ୁଚୁ ଶୁଣେ ?" ବିଜୟ ହସି ହସି ମୋ କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତରଖି ପଚାରିଲା ।

"ଫିଲୋସଫି ନୁହେଁ ବିଜୟ, ଏ ତୋ କଥା, ମୋ କଥା, ଆଉ ସେଇଟା ଆମ ଦେଶର କଥା । ଛାତ୍ରକୁ ରହିବାକୁ ଯାଗା ଖଣ୍ଡେ ମିଳୁନି, କିନ୍ତୁ କଲେଜରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଚି ସିଟ୍ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ କଣ ହୁଏ ଜାଣିଚୁ, ପ୍ରଥମେ ଛାତ୍ରର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସୁଖ ସୁବିଧା ଦେଖି ତା ପରେ ଆଡ୍‌ମିଶନ ନିଆଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଆମର ଏଠି ଛାତ୍ର ପଢ଼ିବ କଲେଜରେ, ରହିବ ନର୍ଦ୍ଦମା ନିକଟରେ, ଖାଇବ ହୋଟେଲରେ, ଘରଭଡ଼ା ଦେଇ ତା ପକେଟରୁ ପଇସା ସରିବ । ଫଳରେ ଧନେ ଧନେ ଓଦା କନା

ପେଟରେ ପକାଇ ଆସିବ ପାଠ ପଢ଼ି । ସେଇ ପୁଅ ତା ଜୀବନରେ କଣ ହୋଇ ପାରିବ କହି ପାରିବୁ ?”

ବିଜୟ ମୋତେ ଅନାଇ ଥାଏ ।

“ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବୁ ବିଜୟ ? ତୁ ପାରିବୁନି । ତାର ସମାଧାନ କଣ ହୋଇପାରେ ଜାଣିଚୁ ? ଏ ମାସର ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ପଢ଼ ସେ ବେଶ୍ ତୋତେ ବୁଝାଇ ପାରିବ ।”

‘ହଁ ତୁ ଯାହା କହିଲୁ ସତ ଯେ, କିନ୍ତୁ ଏକଥା ବୁଝୁଚି କିଏ ?” ବିଜୟ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲା ।

“ମୁଁ ତ ସେଇଆ କହୁଚି, ‘ଯକ୍ଷପୁରୀର’ ଆବିର୍ଭାବ କେବଳ ତାର କିଛି ଗୋଟିଏ ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ସମସ୍ୟା ଏମିତି ମୁଣ୍ଡଟେକି ଠିଆ ହୋଇଥିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇବ, ଆଉ ସମାଧାନର ପନ୍ଥା ଦେଖାଉ ଥିବ ।”

ମୋ କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ ବିଜୟ ପଚାରିଲା, “ଯକ୍ଷପୁରୀ” କାହାପାଇଁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଚି ?”

“ସାତକାଣ୍ଡ ରାମାୟଣ ଶେଷ, କିନ୍ତୁ ସୀତା ମାଇ କି ଅଣ୍ଡିରା ଜଣାନାଇଁ, ଆରେ ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ତୋ ପାଇଁ, ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ମୋ ପାଇଁ ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ଆମପରି କେତୋଟି ଅଭାଗାମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଆମେ କେବଳ ଏଇ ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ଜରିଆରେ ସେଇ ଅର୍ଥଲୋଲୁପୀ ଯକ୍ଷ-ମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେବା ଯେ, ଆମେ ମଣିଷ, ଆମର ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅଛି । ଆମେ ଟଙ୍କା ପଇସା ସାରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କିନ୍ତୁ ଆମର ଅର୍ଥକୁ ଚାହିଁ ଆମର ସୁବିଧା ଦରକାର । ଏଇ ‘ଯକ୍ଷପୁରୀ’ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ଯେ, ପୁରୀ ଏମିତି ନଳା ମଇଳା, ସାଧାରଣ ପାଇଖାନାକୁ ଲାଗି ରହି ପାରୁଚି

ସେଇମାନେ ଏଟକ୍ସ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କଠାରୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ କଣ ଆଶା କରନ୍ତି ?"

ମୋ କଥା ଶେଷ ହେବାକୁ ନଦେଇ ସେ ପ୍ରତିବାଦକଲା, "ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଏହାରତ ପ୍ରତିକାର ହେଉଚି, ନୂଆ ନୂଆ ହଷ୍ଟେଲମାନ ହେଉଚି, ସେଠାରେ ପିଲାଙ୍କୁ ରଖାଯିବ ।"

"ଯକ୍ଷପୁରୀ" ସେଇଆ ଗୃହେଁ, ହଷ୍ଟେଲ ହେଉ, ମେସ୍ ହେଉ, ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ମଣିଷ ପରି ରହିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଉ । ଭଡ଼ାଟିଆ କୁକୁରମାନଙ୍କ ଦାଢ଼ରୁ ତା ରକ୍ତକୁ ଶୋଷିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆ ନଯାଉ ।"

"ଶୁଣିବୁ ବିଜୟ, ସେ ଦିନ ମୁଁ "ପ୍ରେମ ନିବାସ" ଯାଇଥିଲି । କଣ ଦେଖିଲି ଶୁଣିବୁ, ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର କୋଠରୀ ଭିତରେ ରହୁଛନ୍ତି ଜଣେ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ଛାତ୍ର । ଘରୁ ବାହାରିଲେ ଅଗଣା । ଗ୍ରୀଷ୍ମର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଖରାରେ ସେ ଅଗଣା ସୁଖିବନି । ଦୁଇ ମହଲା କୋଠା । ସେ ରହନ୍ତି ତଳେ, ଉପରେ ରହନ୍ତି ଯକ୍ଷ । ତାଙ୍କ ଘରର ସମସ୍ତ ମଇଳା ଆସିବ ଛାତ୍ରଙ୍କ ରହିବା ଘର ସାମନାବାଟେ । ଗନ୍ଧରେ ନାକ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା । ରହି ପାରିଲିନି, ହୁଏତ ହାତରେ ରୁମାଲ ଖଣ୍ଡିକ ନଥିଲେ ମୋ ପେଟରୁ ଦୁଇ ଦିନର ଖାଦ୍ୟ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସେଠି ରହୁଛନ୍ତି ଆମ ଦେଶର ଭାବି ଡାକ୍ତର, ଚିକିତ୍ସକ । ସେ ଏ ଦେଶର ସହି ସହି ରୋଗୀଙ୍କୁ ରୋଗ ମୁକ୍ତ କରାଇବା ପାଇଁ ଅଣ୍ଟା ଭିଡ଼ି ବାହାରିବେ । ପାରିବେ, ପାରିବେ ବିଜୟ ।" ତାକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ପଚାରିଲି । ରୁଗ୍ଣ ଶରୀର, ଜୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନେଇ ସେ ଆଗେଇ ପାରିବେ ଦେଶ ମାତୃକାର ସେବା କରିବା ପାଇଁ । ଆହୁରି ଶୁଣିବୁ ତାଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ କଣ ? ସେ ଖାଆନ୍ତି

ହୋଟେଲରେ । ଖାଇବେ ତିନି ଦିନର ବାସୀ ପଖାଳ, ପଶୁ ପରିବା, ପୁଷ୍କରିଣୀର ଜଳ । ପାରିବେ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନ କରି ।" ସେତେବେଳେ ମୋର ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଆସୁଥାଏ, ମୁଁ କହି ଚାଲିଥାଏ, "ଭୁ· କହିବୁ, କଟକ ସହରରେ କଣ ହୋଟେଲ ମିଳେନି ବୋଲି, କିନ୍ତୁ ହୋଟେଲ ଯଥେଷ୍ଟ । ହେଲେ ହୋଟେଲକୁ ଯିବାକୁ ହାତରେ ପୁଞ୍ଜି ଥିବାତ ଦରକାର ।"

"ସେ ଘରୁ ଆଣିବେ ମାସରେ ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା, ଘରଭଡ଼ା ଦେବେ ତିରିଶି ଟଙ୍କା । ଟଙ୍କା ପାଇବ କେଉଁଠୁ ଭଲତ ହୋଟେଲରେ ଖାଇବେ ବୋଲି । ବାପା ଭାଇ ମୁଣ୍ଡଝାଳ ତୁଣ୍ଡରେ ମାରି, ସେଇ ପାଞ୍ଚ ଏକର ଜମିରୁ ରୋଜଗାର କରିବେ । ପରିବାର ପାଳିବେ, ଆଉ ପୁଅକୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇବେ । ପୁଅ ହେବ ଡାକ୍ତର, କିନ୍ତୁ ସେ ପାରିବ କି ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ? ସାଧନା କରିବାକୁ ଶକ୍ତି ଆସିବ କି ଦେହରେ ? କେଉଁ ବଳ ନେଇ ସେ ଜୀବନ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିବେ ?"

ମୁଁ ଦେଖିଲି ବିଜୟ ମୋତେ କାବା ହୋଇ ଅନେଇ ରହିଛି, ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ସତେ କି ସେ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି, ସେ ପଟେ ବ୍ରିଜ୍ ଦେହରେ ନଦୀର ପାଣି ମାଡ଼ି ହୋଇ ସୁ ସୁ ଗର୍ଜନ କରୁଛି । ଲୋକାଲ ଗାଡ଼ିଟା ତା ପରିଚିତ ବ୍ରିଜ୍ ଉପରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି, ଡବା ଗୁଡ଼ିକରେ ଆଲୋକ ଜଳି ଉଠିଛି, ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ଗୋଟିଏ କାନବିଛି (ଏକ ପ୍ରକାର ଛୋଟ ଜୀବ) ଚାଲି ଯାଉଛି ଧୀର ମନ୍ଥର ଗତିରେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇ ଗଲାଣି । କେତେ ଯୁବକ, ଯୁବତୀ, ଛାତ୍ର, ଛାତ୍ରୀ ବୁଢ଼ା ବନ୍ଧ ଉପରେ ବସିଥିଲେ । ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେଣି କେତେବେଳୁ । କେବଳ ବସି ରହିଛୁ ଆମେ ଦୁଇଟି ସୃଷ୍ଟି ଛଡ଼ା ଜୀବ ।

ଲଣ୍ଠନଟା ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ହୋଇ ଜଳୁଚି ଟେବୁଲ ଉପରେ । ପଢ଼ାପଢ଼ି ପରିଦିନ ନାହିଁ, ରବିବାର, କଲେଜ ଛୁଟି; ତେଣୁ 'ଯଷଯୁଗ'ର ପଞ୍ଚମ ଭାଗ ପାଇଁ ଆର୍ଟିକାଲ ଫାଇଲଟା ଓଲଟାଉ ଥାଏ । ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ଆର୍ଟିକଲ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା, ଲେଖିଛନ୍ତି ଜଣେ କଲେଜ ଛାତ୍ର, ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତି ନେଇ ।

"ସେ ଦିନ ପ୍ରଥମ କରି ମୁଁ ଏଇ 'ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିବାସକୁ' ଆସିଲି ନୂଆ ହୋଇ । କଟକ ସହରରେ ଦୀର୍ଘ ଏକ ସପ୍ତାହ କାଳ ବୁଲି ବୁଲି ଏଇ 'ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିବାସ'ର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲି । ଗୃଡ଼ିକଆଗଞ୍ଜାର ପିଚୁ ରାସ୍ତାର ଡାହାଣ କଡ଼କୁ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିଲେ ପଡ଼ିବ କଚ୍ଚା ପାଦଚଲା ରାସ୍ତା । ନର୍ଦ୍ଦମା ବହୁଚି ଚାଲିଛି ରାସ୍ତାର କଡ଼େ କଡ଼େ । ଦୁର୍ଗନ୍ଧରେ ନାକ ଫାଟି ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆସି ଏଠି ପହଞ୍ଚିଲି । ଦେଖିଲି ମୋ ପରି ଆହୁରି ପନ୍ଦରଟି ଅଭାଗା ଏଇ 'ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିବାସ'ରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ମଣିଷ ସମାବସ୍ଥା ଲୋକ ପାଇଲେ ବନ୍ଧୁତା କରିବାର ପନ୍ଥା ସହଜ ହୋଇଯାଏ । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଧୁତା କରିବାକୁ ଡେରି ହେଲାନି । ସମସ୍ତେ ଆପଣାର ପରି ଚଳୁଚୁ ।

ଆମର ଏଇ 'ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣନିବାସ' ଇଟା ଚୂନ ଦିଆ କୋଠାଘର ନୁହେଁ । ଚାଳ ଛପରଣି, ମାଟି ଘର । ବାହାରେ ବର୍ଷା ହେଲେ

ଆମ ବସାଘରେ ପାଣି ଜମେ, ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଛତା ଆମକୁ ବର୍ଷା ଜଳରୁ ରକ୍ଷା କରେ । ଆମେ ଏହ୍ବ ଘର ପାଇଁ ମାସକୁ ଦେଉ ଘରଭଡ଼ା ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପଚଶ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ । ଆମ ଏଇ ଘର ମାଲିକକୁ ବହୁତଥର କହିଲୁଣି ଘରଟା ଟିକଏ ଘୁଡ଼ଣୀ କର; କିନ୍ତୁ ସେ କହନ୍ତି, 'ପିଲ କହଲ ଘର, ଆପଣ ଦେଉଥିବା ଟଙ୍କାରେ ଆମେ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବ ଚଳବାକୁ ନଅଣ୍ଟ ହୁଏ । ଦୁଇଟି ପୁଅ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବହିପତ୍ର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ଚଳାଇଲ୍ ବେଳକୁ ପେଟକୁ ନଅଣ୍ଟ । ଆପଣଙ୍କ କଥା ରଖି ପାରୁନି, କ୍ଷମା କରିବେ,' ଫଳରେ ଆମେ ଭୁଲି ହେଉ । ପନ୍ଦର ଜଣ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପଚଶଟଙ୍କା ଦେଉ, ପାଞ୍ଚଜଣ ଚଳି ପାରନ୍ତି ନି ? ଆମେ ହାତରୁ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଘରଟି ଛପର କଲୁ ।

ଆମ ଘରଟି ନର୍ଦ୍ଦମାକୁ ଲଗିଚି । ସର୍ବ ସାଧାରଣ ପାଇଖାନା ଆମ ଅଗଣା ସାମନାରେ, ଫଳରେ ଆମେ କେବଳ ଖାଇଯିବା ବା କଲେଜ ଯିବା ସମୟରେ ପଦାକୁ ବାହାରୁ, ତା ନହେଲେ କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ତା ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହୁ ।

ଏ ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଇବାକୁ ସାହସ ହୁଏନି, କାରଣ ଘର ଖଣ୍ଡେ ରହିବାକୁ ମିଳିବନି । କାଳେ ଏ ଘରର ମାଲିକ ଆମ ଉପରେ ଦୋଷା ହୋଇ ବାହାର କରିଦେଇ ପାରେ । ଫଳରେ ମୌନ ହୋଇ ଆମେ ଏଇଠି ପଡ଼ିରହୁ । ପାଟି ଥାଇ ପାଟି ଫିଟେନି, ବୁଦ୍ଧି ଥାଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସେନି ।

ଆମେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଆସିଚୁ, ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସେଇ ସାନ୍ତ୍ୱନାରେ ଆମେ ପଡ଼ି ରହିଚୁ ଏଇ ମାଟି କାମୁଡ଼ି ।"

ଲେଖାଟି ପଢ଼ି ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଲାଗିଲା, ଛାତ୍ର ଆସିଚି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ, କିନ୍ତୁ ତାର ରକ୍ତ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଉଚି । କୁକୁର ତା ରକ୍ତ ଶୋଷି ନେଉଚି । ମଣିଷ ମଣିଷ ପାଇଁ କଷ୍ଟ କରି ପାରୁନି, ସେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ।

ମୁଁ ଏ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଟିଉସନ ଧରିଚି, ପଢ଼ାପଢ଼ି, 'ଯକ୍ଷପୁରୀ'ର ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ଟିଉସନ ସବୁ କଷ୍ଟ ମୋତେ କରିବାକୁ ହୁଏ । ତା ନ ହେଲେ ମୁଁ ଚଳନ୍ତି କେମିତି । ଘରୁ ମାସକୁ ଆସୁଚି ପଚାଶ ଟଙ୍କା, ଘରଭଡ଼ା ତିରିଶ ଟଙ୍କା ଗଲେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଟଙ୍କାରେ ଚଳେଇ ହେଉନି । ଘରୁ ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କା ଦାବୀ କରିବାକୁ ସାହସ ହୁଏନି, କାରଣ ପାଞ୍ଚଏକର ଜମିରୁ ସେ ସଂସାର ଚଳାଉଚନ୍ତି, ଆଉ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋତେ ପାଠ ପଢ଼ଉଚନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପୁଅ ବଡ଼ ଲୋକ ହେବ । କିନ୍ତୁ ତା କଣ ସଫଳ ହେବ ?

ମୁଁ କାଠଯୋଡ଼ିର ସେଇ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ'ରୁ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳ ଛ'ଟାରୁ ବାହାରେ ଚୌଧୁରୀବଜାର ରମାକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅ, ନାଆଁଟି ତାର ସୁକାନ୍ତି, ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରୀ । ମୁଁ ତାର ଗୃହ ଶିକ୍ଷକ—ଟିଉସନ ମାଷ୍ଟର ।

ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ଦିଅନ୍ତି ମାସକୁ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ । ଦିନକୁ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପଢ଼ାଏ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ସକାଳୁଟା ବସାଘର ଆଲୁଅ ହୁଏନି, ସେଇ ସମୟ ଭିତରେ ଯେବେ ଦି'ପଇସା ରୋଜଗାର କରି ପାରିଲି, ତେବେ ମନ୍ଦ କଣ ?

ମୋ ମତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ର ନିଜେ ନିଜ ପାଇଁ ରୋଜଗାର କରି ଚଳିବା କଥା । ବାପ ମାଆଙ୍କ ଉପରେ ବୋଝ ହୋଇ

ସବୁଦିନ ଚଳିବାକୁ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେନା । ପୁଅ ନିଜେ ରୋଜଗାର ନକରି ପାରିଲେ ଦୁଃଖ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ନିଜେ ରୋଜଗାର କରିବାର ଶକ୍ତି ନଥାଇ ପାନ ସିଗାରେଟ୍ ସିନେମାରେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରନ୍ତି ତା ଦେଖିଲେ ମୋତେ ବଡ଼ ଖରାପଲାଗେ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା ଆସେ, ସେମାନେ ଅର୍ଥଶ୍ରାଦ୍ଧ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରୋଗ ବୈରାଗକୁ ଯେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷମା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନା ।

"ସାର୍"

"କଣ ?"

"ସଂସ୍କୃତରେ 'ଶିବ ଚରିତଂ' ଟା ଟିକିଏ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ" ସୁକାନ୍ତ ଅନୁରୋଧ କଲା ।

'ଶିବ ଚରିତଂ' ବୁଝାଇ ଦେଲି । ତା ପରେ ଏଲ୍‌ଜେବ୍ରାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରବଲେମ୍ (Problem) ବୁଝାଉଚି ଝୁଲୁ ଆସି ସୁକାନ୍ତର ବେଣୀ ଭିଡ଼ିଲା ।

"ଓଃ ଗୁଡ଼ ଗୁଡ଼" କହି ସୁକାନ୍ତ ଝୁଲୁ ଗାଲରେ ତା ହାତର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କଲା । ସାତ ବର୍ଷର ଗ୍ରେଟ ଝିଅଟି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଚାଲିଗଲା ।

"ସୁକ"

"ସାର୍" ନିଜକୁ ସଜାଡ଼ୁ ସଜାଡ଼ୁ ସୁକାନ୍ତ ଅନାଇଲା ।

"ଏ କଣ ଠିକ୍ ହେଲା ?" ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

"ବାଃ ସେ ମୋ ବେଣୀ ଭିଡ଼ିଲା ଆଉ ମୁଁ ଗୋଟେ ଚାପୁଡ଼ାଟେ ଦେଲି ବୋଲି ମୋର ଦୋଷ ହୋଇଗଲା" ସେ ହସି ହସି କହିଲା ।

"ମୁଁ ଯେବେ ତୁମକୁ ଏମିତି ଏକ ଆଘାତ ଦିଅନ୍ତି, ତୁମେ କଣ ଭାବନ୍ତ କହିଲ ? ଟିକେ ଧୀର ଭାବେ ପଚାରିଲି ।"

"ଆଉ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତ ନି ।" ଲିପ୍‌ଷ୍ଟିକ୍-ବୋଳା ଓଠକୁ ମେଲିକରି ସେ ହସି ହସି କହିଲି ।

"ଆପଣ ଏ ଖାତାଟା ନଅନ୍ତୁ, ଦେଖିକରି ସକାଳୁ ଆଣିବେ" କହି ଇଂରାଜି ଖାତାଟା ବଢ଼ାଇ ଦେଲି ।

କର୍ମ ବହୁଳ ଜୀବନରେ ସମୟର ମୂଲ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ତା ଅନୁରୋଧ ଏଡ଼ି ପାରିଲିନି ।

"ସୁକି" ବାବୁଙ୍କୁ କହିଦେ ଆଜି ଆମଘରେ ଖାଇବେ ।

ସୁକି ବୋଉ ଘର ଝରକା ବାଟେ ଜଣାଇଦେଲେ ।

"ସାର୍' ବୋଉ କଣ କହିଲି ଶୁଣିଲେ ତ ?"

"ହଁ, ସୁକି ବୋଉକୁ କହିଦିଅ ମୁଁ ଆଜି ରହି ପାରିବିନି । 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ପ୍ରେସରୁ ଆସିବା କଥା ଆଜି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରେସ ବାଟେ ଦେଇ ମୋତେ ଯିବାକୁ ହେବ । ଆଉ କ୍ଲାସ୍ ଅଛି ।" ମୁଁ କହିଲି ।

ସୁକି ଅଭିମାନ କରି କହିଲି "ବଡ଼ଲୋକ ଆପଣ, କାହିଁକି ଆମ ଏ ଗ୍ରୋଟ ଘରେ ବସିବେ ।"

"ଅଭିମାନ କରନା ସୁକି, ମୁଁ ତ ସବୁଦିନେ ଆସୁଛି, କାଲି ନିଶ୍ଚୟ ରହିବି ।"

ଖାତାଟା ଧରି ଠିଆ ହେଉ ହେଉ କହିଲି ।

"ଆପଣ ଯାଇ ପାରିବେ ନି, ମୁଁ ନିଜେ ପରସିବି ।"

ସୁକି କଥାକୁ ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲି ନି, ଟେବୁଲ ଉପରକୁ ଖାଦ୍ୟ ଆସିଲା, ଖାଇଲି ।

"ଆପଣଙ୍କୁ କଣ ଦେଇ ଖୁସି କରି ପାରିବୁ ?"

ମୁଁ ଖାଉଥିଲି ବେଳେ ସୁକି ହସି ହସି କହିଲି ।

ମୁଁ ତାକୁ ଅନାଇ ଦେଖିବ, ସେ ହସୁଚ, ଖାଇ ସାରଥିଲ ।

ହାତ ଧୋଇ ପକେଟରୁ ରୁମାଲ ଖଣ୍ଡିକ ଦବାଣ୍ଡିଲ, ପାଇଲନି, ବସାଘରେ ଛୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲ ।

"କଣ ହାତ ପୋଛିବାକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି" କହି ତଉଲିଆ ଖଣ୍ଡେ ଆଣି ବଢାଇଦେଲ ସୁକାନ୍ତ ।

ସେଠାରୁ ବଦାୟ ନେଇ ଫେରିଲ । ଭାବୁଥାଏ ସୁକାନ୍ତକୁ, ତା ସ୍ନେହ, ତା ମମତାର ବନ୍ଧନକୁ । ତାର ଭକ୍ତି ଓ ସ୍ନେହ ମୋତେ ସବୁଦିନ ଟାଣିନାଏ ଚଉଧୁରୀ ବଜାରର ସେଇ ଦୁଇ ମହଲା କୋଠା ଉପରକୁ । କାହିଁ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଦ୍ୱିତଳ ପ୍ରାସାଦ— ଆଉ କାହିଁ ଭୂମିତଳର ସେଇ ଯକ୍ଷପୁରୀ ।

ଯକ୍ଷପୁରୀର ସେଇ ଅନ୍ଧକାର କୋଠରୀ ଭିତରେ ପହଞ୍ଚି ପ୍ୟାଣ୍ଟିଶା ବଦଳାଉଛି, ବାହାରୁ କାହାର 'କିଶୋରବାବୁ' ଡାକରେ ପଛକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ଯକ୍ଷରାଜ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ବାରଣ୍ଡାରେ । ସେ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି ।

"ଆପଣଙ୍କୁ ଏ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ହେବ" ଯକ୍ଷରାଜ କହିଲେ ।

"କାହିଁକି ଆଜ୍ଞା ?"

ଏମିତି ଏକ ପରିତ୍ୟାଗ ଆଦେଶ ଦିନେ ନା ଦିନେ ମୋତେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିବ ଭଲରୂପେ ଜାଣିଥିଲି । କିଛି ନୂଆ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ନଜାଣିଲା ପରି ପଚାରିଲି ।

"କାହିଁକିର ପ୍ରଶ୍ନ କାହିଁକି ? ଆପଣଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହେବ ।" ଯକ୍ଷରାଜ କହିଲେ ।

"ଯିବି ଯେ ମାସ ଶେଷହେଉ ।" ପ୍ୟାଣ୍ଟିଶା ମଶାରି ଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ଥୋଇ ଥୋଇ କହିଲି ।

"ଆପଣ ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାହିଁକି ପ୍ରଚାର ଚଳାଇଛନ୍ତି ?" ଯକ୍ଷରାଜ ବଡ଼ ବିନମ୍ର ଭାବରେ ପଚାରିଲେ ।

"ଆପଣଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ—?" ତାଙ୍କଆଡ଼େ କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି ଅନାଇ ରହିଲି ।

"ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ ରହିବା ପାଇଁ ଜାଗା ଦେଲୁ । ଆପଣ ରହିଲେ । ଆମକୁ ଟଙ୍କା କେତୋଟି ଦେଲେ ବୋଲି ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର ଚଳାଇଛନ୍ତି ।"

"ଓ; ଏଇ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' କଥା କହୁଛନ୍ତି ନାଁ ?" ହସି ହସି ତାଙ୍କୁ ପଚ୍ଛିଁ ପଚାରିଲି ।

"ହଁ"

"ଦେଖନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର କରିବା 'ଯକ୍ଷପୁରୀ'ର କେବେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା କି ନାହିଁ । ଆମେ କେବଳ ତା ଜରିଆରେ ଜଣାଇବାକୁ ଚାହୁଁ କେମିତି ସରକାର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସୁବିଧା ଦେଖିବେ ବୋଲି ।"

ମିଛରେ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ କହିଦେଲି । ତାଙ୍କ ସାମନାରେ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ'ର ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା କହିଦେବାକୁ ସାହସ ହେଲାନି । ସେଇ ପାତାଳ ନଗରୀର ରୁଦ୍ଧ କୋଠରୀ ଭିତରେ ଆମେ ଦୁଇଜଣ । ଜଣେ ଘରର ମାଲିକ ଆଉ ଜଣେ ବି ବାହାର ବୁଲି ଫକୀର । କାଳେ କିଛି ଭଲମନ୍ଦ ଘଟିଯାଏ । ଜୀବନ ପ୍ରତି କେମିତି ମମତା ଆସିଲା ।

"ଆମକୁ ଆପଣ ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ଦେବେ ବୋଲି ଗଲା ସଂଖ୍ୟା 'ଯକ୍ଷପୁରୀ'ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି । କଣ ଶାସ୍ତି ଦେବେ ?"

"ସେମିତି ଲେଖିବା କଥା ଲେଖୁଛି ।"

"ଆମକୁ କହିଥିଲେ ଆମେ କଣ କିଛି ଅସୁବିଧା ଦୂର କରି ପାରି ନଥାନ୍ତୁ ?"

"ବେଶ୍ ଅସୁବିଧା ଦୂର କରି ପାରିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ କି ଅସୁବିଧା ଜଣେଇବୁ, ଆପଣଙ୍କର ଆଖିଥାଇ ଯେବେ ଆଖିବୁଜି ଅନେଇବେ, ଶୁଣିକି ଯେବେ ନ ଶୁଣିଲାପରି ରହିବେ; ସେତେବେଳେ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଣ ?" ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ କହିଲି । "ଆପଣ ଇଚ୍ଛା

କଲେ ଏ ଘରଗୁଡ଼ିକର ଭଡ଼ା କଣ କମନ୍ତାନ୍ତି, ଅଗଣା ପାଇଖାନା ସଫା ହୁଅନ୍ତାନ ନାଁ ଆପଣ ଆମକୁ ମଣିଷ ପରି ରହିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତେନି । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ତା ନୁହେଁ । ଆପଣ ଚାହାନ୍ତି ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା ଆପଣଙ୍କର ସବୁ । ଟଙ୍କା ପାଇ ବେଶ୍ ସୁଖରେ ରହି ପାରୁଛନ୍ତି । ଆମକୁ ବାହାରେ ଟିକିଏ ଜାଗା ମିଳୁନି ବୋଲି ଆମେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଅଭାବ ଅସୁବିଧାକୁ ଆଦର କରି ସହି ନେଉଛୁ ।"

ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ବିରକ୍ତିଭାବ ବେଶ ପ୍ରତିଭାତ ହେଉଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୋର ସେ ଦିଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । ମୁଁ କହି ଚାଲିଥାଏ "ଆପଣଙ୍କ ଭିତରର ମଣିଷ ବିଦାୟ ନେଇଚି, ତା ଅସ୍ଥି କଙ୍କାଳ ଉପରେ ନୃତ୍ୟ କରୁଚି ଯକ୍ଷ, ସେଇ ଯକ୍ଷକୁ ପୁଣି ଦୂର କରିବା ପାଇଁ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ଚେଷ୍ଟା କରୁଚି, ଆଉ ତାର ବିଶ୍ୱାସ କିଛି ଗୋଟିଏ ସମାଧାନ କରିବ ହିଁ କରିବ ।"

ବିରକ୍ତି ମିଶା ସ୍ୱରରେ ଯକ୍ଷରାଜ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ, "ପାରିବେନି କିଶୋରି ବାବୁ, ପାରିବେନି । ଆପଣଙ୍କ ସେଇ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ମରିଯିବ, ଦିନ ଆସିବ ଆପଣ ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଠିଆ ହେବେ । ସେତେବେଳେ ଅନୁତାପ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ନେଡ଼ି ଗୁଡ଼ି କହୁଣୀକୁ ବୋହିଯାଇଥିବ ।"

"ସେ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ନାହିଁ । ଗାନ୍ଧୀ ବୁଦ୍ଧର ଦେଶରେ ସବୁ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯାଇପାରେ ।"

"ରଖିଦିଅ ତୁମର ଗାନ୍ଧୀ" କଡ଼ା ଗଳାରେ ଯକ୍ଷରାଜ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁହଁର ଭାବକୁ ଅନେଇଛି ସେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ "ଆପଣଙ୍କୁ ଏ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ହେବ ।"

"ବେଶ୍ ଆପତ୍ତି ନାହିଁ, ମାସ ଶେଷ ହେଉ, ଆପଣ ପୁନର୍ବାର ଆଦେଶ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବ ।"

ଯକ୍ଷରାଜ ଆଉ କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନଶୁଣି ପାଇଖାନାକୁ ଚାଲିଗଲି । ସେ ମିଳାଇଗଲେ ସେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ।

"ସାର୍, ବାପା କହୁଥିଲେ ଆପଣ ଏଣିକି ଆମ ଘରେ ରହିବେ ।" ସୁକାନ୍ତ ହଠାତ୍ ପଢ଼ାଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁ ଆସୁ କହିଲା ।

"ତୁମ ଘରେ ରହିବି କାହିଁକି ? ମୁଁ ତ ସେଠି ଖୁସିରେ ଅଛି ।"

ମୋ ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ହୋଇନି, ବୃଦ୍ଧ ରମାକାନ୍ତବାବୁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—

'ଆପଣଙ୍କୁ ଟିକିଏ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ମାଷ୍ଟର ବାବୁ । ଆପଣତ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସୁକାନ୍ତ ନିହାତି ମୂର୍ଖ । ପାଠର ନା ଗନ୍ଧ ଧରେନି । ଆପଣ ଟିଉସନ୍‌ରୁ ଫେରିଲା ପରେ ସେ କେବେ ହେଲେ ବହିପତ୍ର ଛୁଏଁନି, ତାର ପରୀକ୍ଷା ରହିଲା ମୋଟେ ମାସଟିଏ, ତା ପାଇଁ ଆପଣ ଟିକିଏ ପରିଶ୍ରମ ନ କଲେ ସେ ପାଶ୍ କରିବାର ଆଶା ନାହିଁ ।"

"ମୁଁ ତ ପଢ଼ାଉଚି, ସେ ବାଗକୁ ଆସିଗଲାଣି ।" ମୁଁ କହିଲି ।

"କି ବାଗକୁ ଆସିଚି, କାଇଁ ମୁଁ ତ ସେମିତି କିଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରୁନି । ଅବଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଇଂରେଜୀରେ ଟିକିଏ ବାଗେଇଲା ପରି ଜଣା ପଡ଼ୁଚି, କିନ୍ତୁ ମାଥମେଟିକ୍‌ସରେ ମୋଟେ ପାରୁନି । ସେଦିନ ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟେ ଅଙ୍କ କରିପାରିଲାନି । ତେଣୁ ଆପଣ

ଏଠି ରହିଲେ ତାକୁ ଟିକଏ ଆଖିରେ ରଖିବେ, ଆପଣଙ୍କୁ ଡର ସେ ଏବଠର ଫୁଲ୍ ଫାଙ୍କିଆରେ ବୁଲି ପାରିବନି ।”

“ମୋର ତ ପୁଣି ପଢ଼ାପଢ଼ି ଅଛି ଆଜ୍ଞା । ପରୀକ୍ଷା ଆଉ ଦି’ଟା ମାସ ରହିଲା । ଏଇଠି ସୁକାନ୍ତକୁ ପଢ଼ାଇ ମୁଁ ଟିକଏ ବସାରେ ପଢ଼ା ପଢ଼ି କରେ ।”

କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ବୃଦ୍ଧ କହିଲେ—

“ଆପଣ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କ’ଣ ମନା କରୁଛି, ବରଂ ଆପଣଙ୍କ ପଢ଼ାପଢ଼ି ପାଇଁ ଏଇଠି ଅଧିକ ସୁବିଧା ମିଳିବ । ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଘରଟିରେ ଆପଣ ରହିବେ, । ଖିଆପିଆରେ ବି କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବନି । ଆମ ପରିବାରର ଜଣେ ହୋଇ ଆମର ଘରେ ରହିବେ । ଯେତେବେଳେ ସୁକକୁ କୌଣସି ବିଷୟ ନ ଆସିବ, ସେ ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରୁ ଟିକଏ ବୁଝି ଆସୁଥିବ ।”

କିଛି ସମୟ ପରେ ବୃଦ୍ଧ ପୁଣି କହିଲେ—

“ହିଁ ମାଷ୍ଟର୍‌ବାବୁ, ମୁଁ ଶୁଣୁଥିଲି, ଆପଣ ସେଠି ବଡ଼ ଅସୁବିଧାରେ ରହୁଛନ୍ତି । ସୁକ କହୁଥିଲା ସାର୍ ମାଟିତଳେ ଗୋଟେ ଘରଭିତରେ ରହୁଛନ୍ତି ବୋଲି; କଣ ସତ କଥା ?”

“ହଁ ଆଜ୍ଞା ।”

“ଖିଆ ପିଆ ?”

“ହୋଟେଲରେ ଚଳୁଛି ।”

“ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଟିକଏ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତୁ ମାଷ୍ଟରବାବୁ । ନିଜର ଜ୍ଞାନ ପରିସରକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଆସି ଶରୀରଟାକୁ ବଳି ନ

କଲେ ଚଳିବନି । 'ଶରୀର ମାଦ୍ୟଂ ଖଳୁ କର୍ମ ସାଧନଂ', ଗୀତାର ଏ ଅମର ବାଣୀକୁ ଆପଣ ଭୁଲିଗଲେ ଚଳିବନି ।"

"ଗରିବ ଲୋକ ଏତେ କଥାକୁ ଅନେଇ ଚଳିଚଳି ଚଳି ପାରିବନି ଆଜ୍ଞା ।" ସାମାନ୍ୟ ହସି କହିଲି ।

ବୃଦ୍ଧ ହସି ଉଠିଲେ । କହିଲେ—

"ଗରିବ କିଏ ମାଷ୍ଟରବାବୁ । ମଣିଷ ସମାଜ ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟିର ଆଦିମ କାଳରୁ ଗରିବ କେହି ନଥିଲେ ବା ନାହାଁନ୍ତି । ମୁଁ ସେଇମାନଙ୍କୁ ଗରିବ କହେ ଯେଉଁମାନେ ମଣିଷ ଜନ୍ମ ପାଇ, ନିଜର ମାନବିକତା ଗୁଣକୁ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ବସିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଦୁନିଆରେ ଅଶାନ୍ତିର ବୀଜ ବପନ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ଆପଣ ସେଇମାନଙ୍କୁ ଧନୀ କୁହନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠାଘର ଅଛି, କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟବସାୟ ଚାଲିଛି; ପ୍ରତିଦିନ ଶହ ଶହ ଲୋକ ସେମାନଙ୍କ କଥାପଦକୁ ଅନେଇ ରହିଛନ୍ତି କିଛି ପାଇବା ଆଶାରେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମନ ଭିତରର ଭାବକୁ କେବେ ଆପଣ ଦେଖିଛନ୍ତି ? ତା ଭିତରେ ପୂରି ରହିଛି ଅଶାନ୍ତିର ହଳାହଳ । ସେମାନଙ୍କୁ ସେଇ ବିଷ ସବୁ ସମୟରେ ଘାରୁଛି । ସେମାନେ ଜୀବନରେ କେବେ ଶାନ୍ତି ପାଆନ୍ତିନି । ଯେଉଁମାନେ ସଞ୍ଜ ସକାଳେ ପେଟକୁ ଗଣ୍ଡିଏ, ପିନ୍ଧିବାକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ପାଆନ୍ତି ନିଜର ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ପରିଶ୍ରମଦ୍ୱାରା, ମୁଁ ଭାବେ, ସେମାନେ ବଡ଼ ଧନ କୁବେର । କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ରାଜ୍ୟରେ ଶାନ୍ତିର ଅମରଧ୍ୱଜା ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୁଏ, ସେମାନଙ୍କର ଦୁନିଆରେ କାହାକୁ ଭୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆପଣ ନିଜକୁ କେବେହେଲେ ଗରିବ ଭାବିବେନି ମାଷ୍ଟରବାବୁ । ମଣିଷ ଧନରେ ଗରିବ ହୋଇପାରେ,

କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ମନରେ ଗର୍ବ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଭାବିବାକୁ ହେବ ଯେ, ତାର ଦୁନିଆରେ କିଛି ନାହିଁ, ସେ ନିଃସ୍ୱ, ନିରାଶ୍ରୟ, ତାର ଅସରନ୍ତି କୁବେରର ଭଣ୍ଡାର ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେ କାଙ୍ଗାଳ । ଅଭାବ, ଅସୁବିଧା, ସୁଖଦୁଃଖ ଦୁନିଆକୁ ଆସିବନି ଆସିବ, ଆଉ ସେ ଆସିବ କେବଳ ଆମରି ମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ଆମେ ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବା । ସେ ଆସିଛି ବୋଲି ଭୟଙ୍କର ଖିଙ୍କୁ ପରି ହଟିଯିବାଟା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

'ପଛଘୁଞ୍ଚା ନାହିଁ ବୀରର ଜାତକେ,
ନ ମରେ ସେ କେବେ ପରାଣ ଆତଙ୍କେ ।'

ଆମେ ଯେତେବେଳେ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେବା, ସେତିକି ବେଳେ ସେ ଆମକୁ ମାଡ଼ିବସିବ, ଆମେ ହାରିବା ନି । ଏ ଦୁନିଆରେ ଠିଆ ହେବାର ଶକ୍ତି ଆମର ନଥିବ । ସେଥି ସକାସେ ଆମ ମନରେ ସବୁ ସମୟରେ ହିମାଳୟ ଟାଳିବାର ଶକ୍ତି ଥିବା ଦରକାର ।"

ବୁଢ଼ା ଏତିକି କଥା କହିଲା ବେଳେ ବଡ଼ ଉତ୍ତେଜିତ ଜଣା ପଡ଼ୁଥାଆନ୍ତି ।

"ଦେଖନ୍ତୁ ମାଷ୍ଟରବାବୁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଆମଘରେ ଆସି ରହିବାକୁ କହିଲି ବୋଲି କିଛି ଖରାପ ଭାବିବେନି, ମୁଁ କହୁଥିଲି ଆପଣଙ୍କର ଆଉ ଆମର ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟେ କିଛି ସୁବିଧା ହୋଇ ପାରିବ ସେମିତି ଏକ କଥା । ଆପଣ ବିଚାର କରି ଦେଖନ୍ତୁ । ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଯେବେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତେବେ ସିଧା ସିଧା ମନା କରି ଦିଅନ୍ତୁ, ଏଇଆ ବୋଲି ଭାବନ୍ତୁନି ଯେ, ଆପଣଙ୍କ ଠାରୁ ଟିଉସନ୍‌ଟି ଛଡ଼େଇ ଦେବି, ଆପଣ

ମୃତ୍ୟୁଙ୍କ ପରେ ଆସି ସୁକକୁ ପଠାଇବେ । ମୁଁ ଯାଉଚି, କଣ ଠିକ୍ କଲେ ଆସନ୍ତା କାଲି ଆସି କହିବେ ।"

ଏତିକ କହି ବୃଦ୍ଧ ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡିକ ଧରି ଚେୟାର ଛାଡ଼ିଲେ ।

"ସାର୍, କଣ ଠିକ୍ କଲେ ?"

ହସି ହସି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁ ଆସୁ ସୁକାନ୍ତ ପଚାରିଲା ।

"କଣ, ମୁଁ ଏଠି ଆସି ରହିବା କଥାନା ?"

"କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି କଣ କହୁଛନ୍ତି ।"

ଚେୟାର୍ ଉପରେ ବସୁ ବସୁ ଟେଟେଇ ହୋଇ ପଚାରିଲା ସୁକାନ୍ତ ।

"ସବୁ ଜାଣେ ତଥାପି······

କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ସୁକାନ୍ତ କହିଲା—

"ତଥାପି କଣ ? ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ, ତା ନହିଲେ ମୁଁ ପାଶ୍ କରି ପାରିବନି ଯେ ।"

"ତୁମେ ପାଶ୍ ନକଲେ ମୁଁ କଣ ତୁମ ପାଇଁ ପାଠ ପଢ଼ିବିନା ତୁମ ପାଇଁ ପରୀକ୍ଷାରେ ଯାଇ ଲେଖିଦେବି ?"

"ପାଠ କଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ଆପଣ ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ମୁଁ ଅଧିକା କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁନି, ଆପଣ ନ ଆସିଲେ ମୁଁ କାଲିଠାରୁ ଏଠିକି ଆସିବିନି ।"

"ଦେଖ ସୁକ, ମୋର ମଧ୍ୟ ପଢ଼ା ପଡ଼ି ଅଛି । ପରୀକ୍ଷା ଆଉ ମୋଟେ ଦୁ'ଟା ମାସ ରହିଲା । ଏମାସର 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ଟି ବାହାରି-ପାରିନି କେବଳ ଏଇ ସମୟ ଅଭାବରୁ ।" ମୋ କଥା ଶେଷ ହେବାକୁ ନ ଦେଇ ସୁକାନ୍ତ ପୁଣି କହିଲା—

"ଆପଣ ଏଠିକି ଆସନ୍ତୁ, ଦେଖିବେ କେମିତି ସବୁକାମ ବାଗେଇ ଯିବ । ଆପଣଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ମିଳିବ । ପାଠ ପଢ଼ିବେ ପକ୍ଷପୁଟ ବହାର କରିବେ । କଣ କହୁଛନ୍ତି ? ଆସିବେ କି ନାହିଁ ?"

"ଆଚ୍ଛା ଦେଖିବା" କହିକି ଓଲଟାଉ ଓଲଟାଉ କହିଲି ।

"ଦେଖିବା କଣ ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ରହି ଭୁଷ୍ଟାରେ ଘର ଭଡ଼ା ଦେଇ ଦେଇ ହାଇରାଣ ହେଉଛନ୍ତି । ଆପଣ ଭାବୁଛନ୍ତିକି ଏଠି ଆସି ରହିଲେ ଆମେ ଘର ଭଡ଼ା ନେବାକୁ କହିବୁ ବୋଲି ।"

"ନା"

"ତେବେ ମନା କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?"

"ଆସିବା କଥା ପଚ୍ଛେ, କଣ ପଢ଼ା ପଢ଼ି ଅଚ୍ଛୁ ଆଣିଲ ।"

"ପାଠ କରୁଛୁ ନାହିଁ । ଆଜିର ପାଠ ଥିଲା ବଡ଼ କଠିନ, ସେ ପାଠ ମୁଁ ବୁଝି ସାରିଲିଣି ।" ହସି ହସି ଆଖିକୁ ନଚେଇ ନଚେଇ ସେ କହିଲା ।"

"କି ପାଠ ?" ଅନେଇ ରହିଲି ତା ଆଡ଼କୁ ।

"ଆପଣଙ୍କର ଏଠି ଆସି ରହିବା ପାଠ । କେଡ଼େ ଜଟିଳ ପ୍ରବଲେମ୍ ନୁହେଁ ସାର୍ ?" ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ ଆଖିକୁ ନଚେଇ ନଚେଇ ସେ କହିଲା ।

"ବେଶ୍ ପାଠ ପଢ଼ିବ ସୁକି । ଏମିତି ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାଶ୍ ଥୁଆ ।" ଟିକିଏ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲି ।

"ସୁକି, ସୁକି" ଘର ଭିତରୁ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣାଗଲା ।

"ଦାଣ୍ଡ ଘରଟାକୁ ଭଲଭାବେ ସଫା କରିଦେ, ଟେବୁଲ ଚେୟାର୍ ଖଟ ଧାନାକୁ କହିଦେ ନେଇଯିବ । ମାଷ୍ଟ୍ରବାବୁ ସେଠି ରହିବେ । ଆଜି ପାଠ ପଢ଼ା ଥାଉ, ଚଞ୍ଚଳ ଯା ।"

"ଶୁଣିଲେ ସାର୍, ସୁକାନ୍ତ ହସି ହସି ପଚ୍ଚରିଲା ।

"ବେଶ୍ ।" ମୁଁ ଚେୟାର୍ ଛାଡ଼ି ଉଠିଲି ।

"ଆସନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଘରଟା ଦେଖିପିବେ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବନି ସାର୍, ଅସୁବିଧା ହେଲେ ଆମକୁ ସବୁ କହିବେ । ଆମେତ ଆପଣଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଅଛୁ" ବନ୍ଧ,ବନ୍ଦ କରୁ କରୁ ସେ କହିଲା ।

ତା ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲି ପଡ଼ାଘର ଛାଡ଼ି ଦାଣ୍ଡ ଘର ଆଡ଼େ ।

ସୁକାନ୍ତ ମାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ ପାଶ୍ କରିଯାଇଛି । ମୁଁ ଆଉ ତାର ଟିଉସନ୍ ମାଷ୍ଟର ନୁହେଁ । ତଥାପି ତାଙ୍କ ଦାଣ୍ଡଘରଟି ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ହଷ୍ଟେଲକୁ ଚାଲିଯିବାକୁ ସିଟ୍ ପାଇ ସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି । ବିଶେଷତଃ ସୁକାନ୍ତ ଓ ତା ବୋଉ ମନା କରୁଥାଆନ୍ତି ।

ଏ ଭିତରେ ସୁକାନ୍ତର ଚାଲିଚଳନ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି । ସେ ମୋତେ ଆଉ ସାର୍ ବୋଲି ଡ଼ାକୁନି । ମୁଁ ତା ଆଗରେ 'କିଶୋର ବାବୁ' । 'ଆପଣ' ମଧ୍ୟ 'ତୁମେ' ରେ ପରିଣତ ହେଲଣି, ତଥାପି ଏଇ 'କିଶୋରବାବୁ' ଓ 'ତୁମେ' ଶୁଣିବାକୁ ବେଶୀ ଆଗ୍ରହ ଜନ୍ମିଛି ।

ସେ ଦିନ ସେ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତ କହିବାକୁ ହେବ, ମୁଁ ଖବରକାଗଜ ଲେଉଟାଉ ଥାଏ । ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ସମ୍ବାଦ ଉପରେ ମୋ ଆଖି ପଡ଼ିଲା ।

'କଟକର ଘରଭଡ଼ା ସମସ୍ୟାର ପ୍ରତିକାର । ଭଡ଼ାଦାର-ମାନଙ୍କ ହାତରୁ ବିଦେଶୀମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ଏକ ଛ' ଜଣିଆ କମିଟି ଗଢ଼ିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କାମ ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲି ଭଡ଼ାଘରମାନ ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ଓ ସେଠାରେ ରହୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ଉପରେ ଘର ମାଲିକମାନେ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ତାର ଠିକଣାଖି

ବିଗୃହ କରିବା । ଘର ମାଲିକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଭଡ଼ାଘର ପାଇଁ କେତେ ଭଡ଼ା ନେବେ ତା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଭାର ଏଇ କମିଟି ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁମାନେ କମିଟିର ଆଦେଶ ଅବମାନନା କରିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରିବା ବିଷୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ବିଗୃହ କରିବେ ।

ସମ୍ବାଦଟି ଶେଷ ହୋଇନି, ମୋ ପଢ଼ାରେ ବାଧା ଦେଇ ହଠାତ୍ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ସୁକାନ୍ତ । ମୁଁ ତାକୁ ଏମିତି ରୂପରେ କେବେ ଦେଖିଥିଲି ବୋଲି ମନେ ପଡ଼ୁନି ।

ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଚି ସେ । ଗୋଲାପୀ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ ତଳେ ନେଳିଆ ବ୍ଲାଉଜ, ଫୁଲିଲା ଫୁଲିଲା ଗାଲ, ଗୋରା ଚକ୍‌ଚକ୍ ଦେହ । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହସୁଚି । ତାର ସେ ଗୃହାଣୀରେ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ସହସ୍ର ଆଶାର ପ୍ରତୀକ । ମୋତେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ସେ ଯେମିତି ସ୍ୱର୍ଗପୁରରୁ ଖସି ଆସିଛି ଅଭିଶପ୍ତ କେଉଁ ଅପ୍‌ସରା ।

ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲିନି ଏଇ କଣ ମୋର ସେଇ ଛାତ୍ରୀ ସୁକାନ୍ତ ।

'କିଶୋରବାବୁ'

ସୁକାନ୍ତର ଡ଼ାକରେ ହଠାତ୍ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ବିଶେଷତଃ 'ସାର୍'ରୁ 'କିଶୋର ବାବୁ'ରେ ପରିଣତ ହେବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ।

"ଆସନ୍ତାକାଲି ମୋର ଜନ୍ମଦିନ । ମୋ ପାଇଁ କଣ ଉପହାର ଦେବ କହିଲ ।"

ସାମନାରେ ପଡ଼ିଥିବା ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଥିବା ଚେୟାରରେ ବସୁ ବସୁ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହସି ସେ ମୋତେ ପଚାରିଲା ।

ମୁଁ କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଛି, ମୋ କଥାରେ ବାଧାଦେଇ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲା—

"ସତେ କିଶୋର ବାବୁ, ମୁଁ ତୁମଠାରୁ ଏମିତି ଏକ ଉପହାର ଆଶା କରୁଛି, ଯାହାକୁ ମୁଁ ଜୀବନଯାକ ଭୁଲି ପାରିବିନି । କଣ ଦେଇପାରିବ ?"

ସୁକାନ୍ତ କଣ କହୁଛି ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲିନି । ସେ ଏମିତି ଅଳି କରିବା କେବେହେଲେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିନି । ଆଜି ତାର କଣ ଇଚ୍ଛା, କି ଉପହାର ମୋ ଠାରୁ ସେ ଆଶା କରେ ମୁଁ ଭାବୁଛି, ସେ ପୁଣି କହି ଚାଲିଲା—

"ଦେଖନ୍ତୁ କିଶୋର ବାବୁ, କାଲି ମୋ ଜନ୍ମଦିନରେ ମୋର ଅନେକ ସାଙ୍ଗସାଥି ଆସିବେ । ସେମାନେ କେତେ କଣ ଉପହାର ଆଣିବେ, କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁରେ ଥିବ ଲୋକଦେଖାଣିଆ ମନୋଭାବ, ସାବାସ୍ ଶୁଣିବାର ଆକାଂକ୍ଷା । ମୁଁ ତୁମଠାରୁ ଏମିତି ଏକ ଉପହାର ଆଶା କରୁଛି, ସେଥିରେ ନଥିବ ଛଳନାର ଚିହ୍ନ··· । ତା ଭିତରେ ପୂରି ରହିଥିବ ହୃଦୟଭରା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି···"

ସୁକାନ୍ତ ଆଉ କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା, ତା କଥାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡ଼ିନି ଘର ଭିତରୁ ବୋଉ ଡାକିଲେ । ସେ କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ତା ଚାଲି ଭିତରେ, ତା ଚାହାଣୀରେ ସେ ଜଣେଇ ଦେଉଥିଲା ସେ କି ଉପହାର ପାଇବା ଆଶାରେ ଧାଇଁ ଆସିଥିଲା ।

ସମୟର ସ୍ରୋତ ଗଡ଼ିଚାଲିଛି ତା ବାଟରେ । ତାକୁ ଧରି ରଖିବାର ଶକ୍ତି କାହାର ନାହିଁ ।

ସୁକାନ୍ତ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଅବାଧ ମିଳାମିଶା କରି ଚାଲିଛି । ବୃଦ୍ଧ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ କୌଣସି ବାଧା ଦେଇନାହାନ୍ତି, ବରଂ ବାଧା-ଦେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଉତ୍ସାହ ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଆମ ହସରେ ସେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଦୁଇଟି କପୋତ କପୋତୀ ସେମାନଙ୍କ ନୀଡ଼ ରଚନା କରିବାକୁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି ଅନନ୍ତ ଆକାଶ ବକ୍ଷରେ ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ । ସେମାନଙ୍କ ସଂସାରରେ ହସ ବ୍ୟତୀତ ଦୁଃଖର ଚିହ୍ନ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବଡ଼ ଆଶାବାଦୀ । ସେମାନଙ୍କ ଆଶା ଦିନେ ଆଶଙ୍କାରେ ପରିଣତ ହେବ ଏକଥା ସେମାନେ ଭାବି ନାହାନ୍ତି ।

ପକ୍ଷପୁଣ୍ଣ'ର ବାର୍ଷିକ ସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ ସଂପାଦକଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଲେଖୁଛି, ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ ପକ୍ଷରାଜ । ତାଙ୍କୁ ହଠାତ୍ ଏ ଅସମୟରେ ଦେଖି ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ସେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି । ସେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—

"କ୍ଷମା କରିବେ କିଶୋର ବାବୁ, ବିନା ଅନୁମତିରେ ଆପଣଙ୍କ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଆସିଛି ବୋଲି । ନିହାତି ଏକ ଜରୁରୀ କାମ ପଡ଼ିବାରୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ।"

"କଣ ?" ସନ୍ଦେହ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କଆଡ଼େ ଅନେଇ ରହିଲି ।

"ଆପଣ ମୋର ସେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଆସିବା ପରେ ମୁଁ ବଡ଼ ହଇରାଣ ହେଲିଣି, ପରିବାର ଚଳେଇବାକୁ ପଇସାଟିଏ ମିଳୁନି । ଘରଭଡ଼ା ଦେବାକୁ ସେ ଘରଟି ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଏବେ ସରକାରୀଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଗଲାଣି । ଯେବେ କେହି ସେ ଘରେ ରହେ, ମାସକୁ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକା ରେଣ୍ଟ ନ ନେବାକୁ କଡ଼ା ତାଗିଦ୍ କରାଯାଇଛି । ମୁଁ କଣ କରିବି କିଶୋର ବାବୁ, ବୁଦ୍ଧି ବାଟ ଦିଶୁନି, ମୋତେ ବୁଦ୍ଧି ବତାନ୍ତୁ, ମୁଁ କଣ କରିବି ?"

ଯକ୍ଷରାଜ ବଡ଼ ବିକଳଭାବରେ ମୋତେ ପଚାରୁ ଥାଆନ୍ତି ।

"ଆଜ୍ଞା, ମୋ ହାତରେ କଣ ଅଛି । ମୁଁ ତ ସରକାର ନୁହେଁ ବା ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ରହୁନି ଯେ ତାର କିଛି ଗୋଟେ ସମାଧାନ କରିବି ବୋଲି । ଆପଣତ ଜାଣି ଜାଣି ସବୁକଥା କରିଛନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ଭାବିବସିଲେ କଣ ହେବ ।"

"ଆପଣ ଆମର ସର୍ବନାଶ କରିଛନ୍ତି କିଶୋରବାବୁ ସର୍ବନାଶ କରିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କର ସେଇ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ' ଆଜି ଆମକୁ ଦାଣ୍ଡର ଫକିର କରିଦେବାକୁ ବସିଛି । ସେଇଟିକୁ ଶୀଘ୍ର ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତୁ ।"

ମୋତେ ବଡ଼ ହସମାଡ଼ିଲା ।

"ଯକ୍ଷପୁରୀ' କାହିଁକି ବନ୍ଦ କରିବି । ସେତ ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ସେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା ତା'ର ସେ କାମନା ପୂରଣ ହେବାକୁ ଯେତେବେଳେ ଯାଉଚି, ସେତେବେଳେସେ ଲୁଚି ପାରିବନି ଆଜ୍ଞା, ବରଂ ନୂଆ ରୂପରେ, ନୂଆ ଆଶାରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବ ।

କ୍ଷମା କରିବେ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିପାରୁନି । ମୋ ହାତରେ ଏବେ କିଛି କରିବାର ନାହିଁ । ବିଜୟ ହାତରେ 'ଯକ୍ଷପୁରୀ'ର ପରିଚାଳନା ଭାର ଦେଇ ମୁଁ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଛି । ମୁଁ କେବଳ ଅନେଇ ରହିଛି ସେ କେମିତି ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନ ପଥରେ ।"

ଯକ୍ଷରାଜ ଆଉ କଣ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲେ ହଠାତ୍ ଘରଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ । ସେ ନୀରବ ହୋଇଗଲେ ।

"ଆରେ ଶ୍ରୀପତି ବାବୁ ଯେ……"

ଯକ୍ଷରାଜ ନମସ୍କାର କଲେ, ପ୍ରତି ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ।

"ଶ୍ରୀପତି ବାବୁ, ଆପଣ ଏଠି, ତେଣେ ଘର ଭିତରେ ସାଗର ବୋଉ ।"

"ସାଗର ବୋଉ ?"

ଯକ୍ଷରାଜ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ ।

"ହଁ, ହଁ, ସାଗର ବୋଉ । କୁଆଡ଼ୁ ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ ସାଥିରେ ନେଇ ଆମ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟି ଏକା । ଆପଣ ଏ ବିଷୟରେ କଣ କିଛି ଜାଣିନାହାନ୍ତି ?"

"ଆପଣ କଣ କହୁଛନ୍ତି, ମୁଁ କିଛି ବୁଝିପାରୁନି ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ।"

"ଆସନ୍ତୁ, ଆସନ୍ତୁ, ଘର ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ, ଦେଖିବେ କଣ ବୁଝି ପାରୁନାହାନ୍ତି ।"

ଯକ୍ଷରାଜଙ୍କୁ ସାଥିରେ ନେଇ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ସେ ଘରୁ ବାହାରିଲେ ।

ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଚାଲିବାଟକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଅନେଇଛି, ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ସୂକାନ୍ତ । ତା ମୁହଁରେ ହସ ନାହିଁ । ସେ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ଆଖିର ଲୁହକୁ ଲୁଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି କିନ୍ତୁ ପାରିନି । ମୁଣ୍ଡର ଅଲରା ବାଳଗୁଡ଼ିକ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଛି ମୁହଁ ଉପରେ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଥୋଇ ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ ଡ଼ାକୁଛି ସେ କଣ୍ଠ ନ ଶୁଣି ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ କେବଳ କହିଗଲା "ଆସୁଛି ।"

ବଡ଼ ଉଦ୍‌ବେଗରେ ଚିଠିଟି ଖୋଲିଲି ।

ଅତି ଆଦରର ଭଉଣୀ ମୋର ··

ଚମକି ପଡ଼ିବୁନି ହଠାତ୍ ଏ ଚିଠିଟି ପାଇ । ତୁ ତ ମତେ କେବେ ଦେଖିନୁ, କି ଜାଣିନୁ···। ତଥାପି ଲେଖୁଚି, କାହିଁକି ଲେଖୁଚି ଜାଣିପାରୁନି । ମୋ ରାଣ, କେବେହେଲେ ଭାବିବୁନି, ମୁଁ ତୋ ବାଟରେ କଣ୍ଟା ହେବାକୁ ଯାଉଚି ବୋଲି । ବରଂ ତୋ ସଂସାରରେ ସବୁବେଳେ ସୁଖ ଭରି ରହିଥାଉ, ଏ କଥା ମୁଁ ଜଣାଉଚି ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ।

ମନର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକ କେତେଦିନ ଚାପି ରଖିବି କହିଲୁ । ତୋ ପାଖକୁ ଦି'ଧାଡ଼ି ଲେଖିଦେଲେ କ୍ଷଣକେ ପାଇଁ ହେଲେ ଶାନ୍ତି ଦେଇପାରିବି ନିଜକୁ ।

ଜୀବନରେ ଭଲ ପାଇଥିଲି ଜଣକୁ । କେବଳ ଭଲ ପାଇଥିଲି ନୁହେଁ, ନାରୀ ଜୀବନର ଯାହାକିଛି ସମ୍ବଳ ସମର୍ପଣ କରିଦେବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲି । ମୋର ସେ ସାହସ ଆସିଲା କେଉଁଠୁ ଶୁଣିବୁ, ପିଲାଟି ଦିନରୁ ସେ ଥିଲେ ମୋର ସାଥୀ···ଏକାମନ···ଏକାପ୍ରାଣ । ଆମେ ଆମର ନୀଡ଼ ରଚନା କରିବୁ ବୋଲି ସେଇ ପିଲାଦିନରୁ ଆଶା କରିଥିଲୁ ।

ସେ ଦିନ ସେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ବୁଲୁଥିଲୁ ଆମେ । ସେ ମତେ କହିଥିଲେ କେତେ ସରାଗଭରା କଥା । ଆମେ କଳ୍ପନାରାଜ୍ୟରେ

ବୁଲୁଥିଲୁ । ଆମେ ଗ୍ଭଲଥିଲୁ କେଉଁ ଏକ ସୁଦୂର ରାଇଜକୁ ଯେଉଁଠି ହସ ବ୍ୟତୀତ ଦୁଃଖର ଚହ୍ନ ନ ଥିଲ । ସମାଜର ବାଧା-ବନ୍ଧ ଆମର ଚଲାବାଟରେ କଣ୍ଟା ହେବାକୁ ସାହସ କର ନଥିଲା । କନ୍ତୁ ତାପରେ·····, ତା ପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଭିଶାପ ପର ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ବରହ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ସେ ମୋ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ କେବେ ଦୁଃଖ କରିଛନ୍ତ ନା ନାହିଁ ଜାଣେନ । କନ୍ତୁ ମୁଁ···? ମୁଁ ଜଳପୋଡ଼ି ମରୁଛ···। ମୋ ଛଡ଼ା ସେ କଥା ଆଉ କେହ୍ଵ ଜାଣି ପାରିବେନ ।

ତା ପରେ ଆଉ ଦିନେ, ମୁଁ ଯାଇଥିଲ ତାଙ୍କୁ ମୋର ମନର ବେଦନା ଜଣେଇବାକୁ । ସେ ବୁଝିଲେ କ ନାହିଁ ଜାଣେନ, କନ୍ତୁ ଦେଖିଲ ଫୁଲହାରଟି ଦେବତାର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇନ, କାରଣ ଦେବତା ଗ୍ରହଣ କଲେନ । ତା ପରେ ସେଇ ଦେବତାର ଧ୍ୟାନରେ ମୋର ଦିନଗୁଡ଼ିକ କଟେଇ ଦେବାରେ ବସିଲ । ଦେବତା ଆସିଲେନ । ମୋର ଭୁଲ ରହିଲା କେଉଁଠି ଆଜସୁଦ୍ଧା ବି ମୁଁ ବୁଝି-ପାରିନ । ସମାଜ ନା ଆଉ କଛୁ ?

ଆଜକୁ ମାସ ଗ୍ଭରଟା ତଳର କଥା, ମୋ ଜୀବନର ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସେଦିନ । ବାପା ବୋଉ ଠିକ୍ କଲେ ପରଘରକୁ ମୋତେ ପଠେଇବେ । ଏଇଟା ତ ଅତି ସାଧାରଣ କଥା, 'ଝିଅ ଜନମ ପରଘରକୁ; ରାଜ ନ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତ କୁଆଡ଼େ ?

ତା ପରେ ସେଇ ଦିନଟି ଆସିଲା, ଯେଉଁ ଦିନଟି ଜୀବନରେ ଥରେ ଆସେ । ବାଜା ବାଜିଲା, ବାଣ ଫୁଟିଲା । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବରେ ଘର ପୂରି ଉଠିଲା । ହୁଳହୁଳି ଶବ୍ଦରେ ଆକାଶ କମ୍ପିଲା ।

ସମସ୍ତେ କହିଲେ ବର ଆସୁଛି, ହାତଧରି ନେଇଯିବ ତା ଜୀବନର ସାଥୀକୁ । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ହସୁଛି, ସମସ୍ତେ ହସୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ହସୁଥିଲି ନା କାନ୍ଦୁଥିଲି କିଏ କହିବ ? କିଏ ଜାଣିବ ଛାତି ଭିତରର ଗୁମର କଥା ?

ବେଦୀରେ ବର ବସିଛି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମନ୍ତ୍ରରେ ବେଦୀତଳ କମ୍ପି ଉଠୁଛି । ସେଇ ବେଦୀ··· ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ଏ ଘରର ସମସ୍ତ ମାୟା ମମତା ତୁଟେଇ ପର ଘରକୁ ପଠେଇବାର ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଏ । ନୂଆ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ନୂଆ ସଂସାର ଗଢ଼ିବାର ବୋଝ ଲଦି ଦିଆଯାଏ । ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା···ଗୋଡ଼ରେ ଅଳତା··· ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିନି । ହାୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ମୋ ଜୀବନର ଦରଦଭରା ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ । ମୁଁ ଶୁଣିଲି ନୂଆ ଅତିଥି ଜଣକ ଆଉ ସଂସାରରେ ନାହାନ୍ତି । ଏ ଦୁନିଆରୁ କେତେବେଳୁ ବିଦାୟ ନେଲେଣି ଅଗ୍ନିନଙ୍କ ଭିଡ଼ରେ ।

ମୋ ସୁଖ ସଂସାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡ଼ିଲା ସେଇଠି । ମୁଁ ଡାହାଣୀ, ଦେଖାହେଲେ ସ୍ୱାମୀକୁ ଖାଇଲି । ମୋ ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ଖାଇବାକୁ ମିଳିବନି ଏଇ କଥା ଗାଁ ସାରା ଖେଳିଗଲା ।

ଆଚ୍ଛା କହତ ଭଉଣୀ ମୁଁ ଯାହାର ହାତ ଧରିନି, ଜୀବନରେ ଯାହାକୁ ପାଇବାର ଆଶା କରିନି, ସେ ମୋ ପାଖକୁ ନ ଆସିଲା । ଏଥିରେ ମୋର ଦୋଷ ରହିଲା କେଉଁଠି ?

ତଥାପି ମୁଁ ଡାହାଣୀ । ମୁଁ ଘଇତାଖାଇ ଅଲକ୍ଷଣୀ । ଗାଁ ମାଇପି ମରଦ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଖୈଳି, ଘଇତା ଖାଇ, ଡାହାଣୀ । ତା ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ପାଣି ମିଳିବନି ।'

ହଠାତ୍ ଚଠି ଭିତରେ ‘ଶୈଳ’ ନାଆଁଟା ପଢ଼ି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । କିଏ ଏଇ ଶୈଳ ? ଆମ ଗାଁର ସେଇ ସରଳା ପଲ୍ଲୀ ଝିଅଟି ନୁହେଁତ, ଯିଏ ତା ଜୀବନର ପୂଜାଫୁଲ ମୋ ପାଖରେ ଅର୍ପଣ କରିବାକୁ ବସିଥିଲା । ମନ ଚାପ ଛୁଇଁଲା । ଉତ୍କଣ୍ଠା ବଢ଼ିଲା । ପୁଣି ପଢ଼ିଲି ।

ଗାଁ ମାଇପିଙ୍କ ଏଇ ନିନ୍ଦାରେ ମୁଁ କାହାର ମୁହଁ ଚାହିଁ ପାରିଲିନି । ବୋଉ ସବୁ ସମୟରେ କାନ୍ଦିଲା । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ଜୀବନରେତ ସୁଖ ଦେବାକୁ ଭଗବାନ ଚାହାନ୍ତିନି, ବାପା ବୋଉଙ୍କ ଉପରେ କାହିଁକି ବୋଝ ହୋଇ ରହିବି । ଗାଁରେ ଏତେ କୂଅ ପୋଖରୀ ଥାଉ ଥାଉ ମୋତେ କଣ କେହି ସାଥୀ କରି ନେଇ ପାରିବେନି ? ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲି, କିନ୍ତୁ ପାରିଲିନି ଭଉଣୀ; ଜୀବନ ପ୍ରତି ମମତା ଆସିଲା । ପୂର୍ବ ନିନ୍ଦା ଅପେକ୍ଷା ଏ ନିନ୍ଦା ବଳି ପଡ଼ିବ । ସମସ୍ତେ କହିବେ ‘ଘଇତାଖାଇ ଚାଲିଯାଇଚ୍ଛି ଭଲ ହୋଇଛି ।’ ତେଣୁ ଫେରି ଆସିଲି କାର୍ଲିକ ମୁହଁ ନେଇ ସେଇ କଟି-କଟିଆ ଅନ୍ଧକାର ପଥରୁ । ଅନ୍ଧାରରୁ ଆସିଲି କୁଆଡ଼େ ? କାହିଁ ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନତ ପାଇଲିନି ।

ମୁଁ ଦେଖିଲି ଦୁନିଆ ମୋତେ ହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବ । ମୋ ହାତ ଧରି ସଂସାରକୁ ଟାଣିନେବାକୁ, ମୋ ମୁହଁରେ ହସ ଟିକିଏ ଫୁଟାଇବାକୁ କେହି ସାହସ କରିବେନି । କାରଣ ମୁଁ ଘଇତାଖାଇ । ତଥାପି ସବୁ ଚାଲିଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ବାପା ବୋଉତ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କୋଳରେ ଦିନଗୁଡ଼ିକ କଟେଇ ନେବି । କିନ୍ତୁ ତା ବି ହେଲାନି । ସେ ଡାଳ ଛିଡ଼ିଯିବାକୁ ବସିଲା । ବୋଉର ପୂର୍ବ ସ୍ନେହ ମମତା ଦୂରେଇ ଯାଇଛି । ଯେଉଁ ବୋଉ ପିଲଟିରୁ ବଡ଼ଟିଏ କରିଥିଲା

ମୋତେ ନ ଖୁଆଇଲେ ଖାଉ ନଥିଲା, ସେ ଏବେ ମୋ ଛାଇ ଦେଖିଲେ ଗାଧୋଉଛି । ବାପା ବି ସୁଖ ପାଉ ନାହାନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଁ ଡାହାଣୀ । ତେବେ କଣ ସେଇ ଅନ୍ଧାରକୁ ଚାଲିଯିବ ?

କିଶୋରବାବୁଙ୍କୁ ମୋର ଅନ୍ତର ବେଦନା ଜଣେଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା । କାରଣ ସେ ଥିଲେ ମୋ ଜୀବନର ଆରାଧ୍ୟ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜୀବନଭର ଚାହିଁ ରହିଥିଲି । ସେ ମୋତେ ଚାହିଁଥିଲେ କି ନାହିଁ ଜାଣେନି, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏତିକି ଜାଣେ, ସେ ମୋତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ଆଜି ଏ ଚିଠି ତୋ ପାଖକୁ ଲେଖିଲି, କାରଣ ସେ ତୋର ଟିଉସନ ମାଷ୍ଟର । ମୋ ଆଶା ମଉଳି ଯାଇଚି ସବୁଗ ମରିଯାଇଛି, ହୃଦୟର ଭାଷା ବଦଳି ଯାଇଛି, ସାହସ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ଜଣେଇବାକୁ । କାରଣ ସେ ମରିଚିକା । ତା ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ଖାଲି ଦହଗଞ୍ଜ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ସିନା, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଟିକିଏ ମିଳିବନି । ସେଇ ସ୍ମୃତିକୁ ନେଇ ମୁଁ ଆଜି ବାହାରୁଛି । କୁଆଡ଼େ ?

ପଢ଼ି ସାରିଲା ପରେ ଚିଠିଟି ଚିରିଦବୁ । ଇତି ।

ତୋର

ଅଭିଶପ୍ତା

ଶୈଳ

ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇ ନେଲି । ଶୈଳ ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ନ ଦେଇ ସୁକାନ୍ତ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଲେଖିଲା କିଛି ବୁଝି ପାରିଲିନି । ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋତେ କଣ କରିବାକୁ ହେବ ଠିକ୍ କରି ପାରିଲିନି ।

ମୋ ଚିନ୍ତାରେ ବାଧାଦେଇ ସୁକାନ୍ତ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆପରି ଦେଖାଯାଉଚି । ତା ଚାଲିରେ

ମାଦକତା ନାହିଁ । ସେ ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଚ, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ପୂରି ରହିଛି କୃତ୍ରିମତା । ସେ କହିଲା—

"ମନେ କରନ୍ତୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ସେଇ ସୁକାନ୍ତ—ସେଇ ଦୁଃଖୀ ସୁକାନ୍ତ । ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଦେଖା ଦେଇଥିଲି । ସୁହାଗଭରା ସେଇ ଅତୀତର ଦିନଗୁଡ଼ିକରେ ମୁଁ ଯେମିତି ଆପଣଙ୍କ ଚଲିବାଟର ଜଣେ ସାଥୀ ଥିଲି ଆଜି ବି ସେମିତି ଜଣକୁ ମୋ ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଦେବାକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛି । ଆଜିର ଦୁନିଆ ବଦଳି ଯାଇଛି,……ସେଇତ ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା…। ଦୁଃଖ କରିବେନି । ଆପଣଙ୍କୁ କେବେହେଲେ ମୁଁ ବାଧା ଦେବିନି… ଆପଣ ମୋତେ ଭୁଲିଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ, କିନ୍ତୁ ପାରିବେନି । ତଥାପି ମୋର ଅନୁରୋଧ ଆପଣ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତୁ । ମନେ କରନ୍ତୁ ମୁଁ ଥିଲି ଆପଣଙ୍କର ଶେଷ ରାତ୍ରିର ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ—ଏଇ ନିଅନ୍ତୁ ।"

ଏତିକି କହି ସେ ମୋ ହାତରେ ସିନ୍ଦୂର ଟିକିଏ ଆଣି ଲଗେଇ ଦେଲା ।

ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଏ ସବୁ କଣ ହୋଇଯାଉଚ, ମୁଁ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲି । ସେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଯାଇ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା ଆଉ ଜଣକୁ ସାଥିରେ ନେଇ ।

ମୋ ପାଟିରୁ ହଠାତ୍ ବାହାରିପଡ଼ିଲା, "ଶୈଳ" ।

"ହଁ ଏଇ ଶୈଳ, ସୁକାନ୍ତ ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଶୈଳ ଧାଇଁ ଆସିଛି କେତେ ବଣବଣ କଣ୍ଟାବୁଦାକୁ ପାଦରେ ଦଳି ମକଚି । ସେ ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ଦାଉରେ ନିଜକୁ ଜଳିପୋଡ଼ି ଛାରଖାର

ହେବାକୁ ଦେଇନ । ତା ସାଥୀକୁ ଫେର ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ଧାଇଁ ଆସିଛୁ । ଡେରି କରନ୍ତୁନି, କେବଳ ଗାରେ ସିନ୍ଦୂରରେ ତା ମୁହଁରେ ହସ ଉକୁଟାନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ସୁନାର ସଂସାର ହସି ଉଠୁ ।"

ସେ ଆଉ କଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା କହିପାରିଲାନି । ମନର ବେଦନାକୁ ଚୁପି ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । ଅମାନିଆ ଆଖିରେ ତା ଆଖିରୁ ବହି ଆସିଲା ଦି' ଧାର ଲୁହ । ସେ ଚାହୁଁଥିଲା ଏଇ ଦି' ଧାର ଲୁହ କେହିନ୍ତୁ ନ ଦେଖନ୍ତୁ । ସେ ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା ।

ସୁକାନ୍ତ ହସୁଚି··· । ସେଇ ହସ କାନ୍ଦ ଭିତରେ ଅଜ୍ଞାତ ଯେମିତି ଝାପସା ହୋଇ ଆସୁଚି·····। ଝରକା ରେଲିଂ ଦେଇ ଚାହିଁଚି ଦୂରକୁ···ବହୁତ ଦୂରକୁ···ଦିନର ଖରା ମଉଳି ଗଲାଣି । ଧୀର ପବନ ପଶି ଆସୁଚି ଝରକା ଦେଇ, ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଚି ନୁଖୁରା ବାଳ ଗୁଡ଼ାକ ତାର···। ଓଦା କାନିଟାରେ ଆଉଥରେ ସେ ପୋଛି ଦେଲା ଦି' ଧାର ଲୁହ । ନିବିଡ଼ ନେଳିଆ ଆକାଶଟା ଠିକ୍ ସେମିତି ବ୍ୟାପି ଯାଇଚି·····"" ମନ ଭିତରେ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଝଡ଼···ଏ ଝଡ଼ର ଶେଷ କେଉଁଠି ? ଏ ଅନ୍ଧକାରର ସମାପ୍ତି କାହିଁ ?

ତା ୧୨-୮-୧୯୬୧

ଦୋଲ ମୁଣ୍ଡେଇ, କଟକ

ସେ ନିଜକୁ ତିଳ ତିଳ କରି ଜାଳି ଦେଇଛି । ଅନ୍ୟକୁ ଜାଳିବାକୁ କେବେ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି କି ନାହିଁ ସେ ଜାଣେନି । ତାର ସବୁ ଯାଇଛି । ଦୁନିଆ ତା ମନର ବେଦନା ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିନି । ସମାଜ ତାକୁ ଘୃଣା କରିଛି । ତଥାପି ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିନି । ତାର ସବୁ ଚାଲିଯାଇଛି ତଥାପି ସେ ଦେଖିଛି—

ଏଇ ମାଟି ଏ ଆକାଶ

ଏଇପରି ଏକ ତରୁଣୀମନର ବିଗତ ଜୀବନର କାହାଣୀ ନେଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଛି ଏଇ ଲେଖକଙ୍କ ଆଉଖଣ୍ଡିଏ ସାମାଜିକ ଉପନ୍ୟାସ ।